

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Katowice, dnia 12 października 2016 r.

Poz. 5209

UCHWAŁA NR IX/6/2016 RADY MIEJSKIEJ W BIERUNIU

z dnia 29 września 2016 r.

w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie gminy Bieruń

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 446) oraz art. 8 ust. 1, art. 3 ust. 1 i art. 11 ust. 5 pkt 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. poz. 1777 z późn. zm.), na wniosek Burmistrza Miasta Bierunia,

RADA MIEJSKA W BIERUNIU **uchwała:**

§ 1. Wyznaczyć obszar zdegradowany na terenie gminy Bieruń, w granicach określonych jak w załączniku graficznym nr 1 i nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wyznaczyć obszar rewitalizacji na terenie gminy Bieruń, w granicach określonych jak w załączniku graficznym nr 1 i nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 3. Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji podzielić na 2 podobszary:

- 1) Obszar R1: Os. Homera, w granicach określonych jak w załączniku graficznym nr 1 do niniejszej uchwały.
- 2) Obszar R2: Os. Chemików, w granicach określonych jak w załączniku graficznym nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 4. Obszary, o których mowa w § 1 i § 2, wyznaczono w oparciu o Diagnozę obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Bierunia, w brzmieniu określonym jak w załączniku nr 3 do niniejszej uchwały.

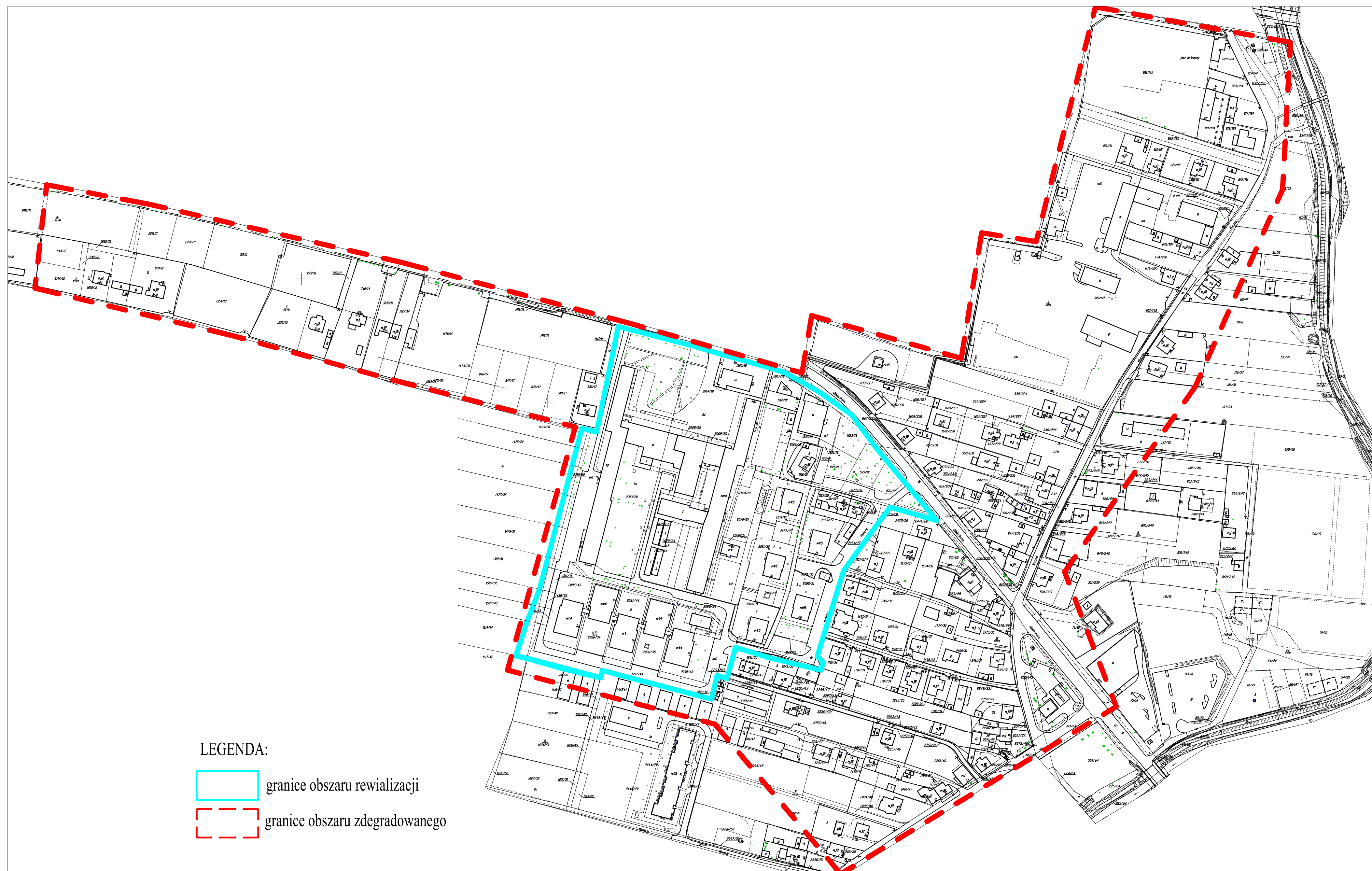
§ 5. Ustanowić na rzecz gminy Bieruń prawo pierwokupu wszystkich nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji, o którym mowa w §2.

§ 6. Wykonanie uchwały powierzyć Burmistrzowi Miasta Bierunia.

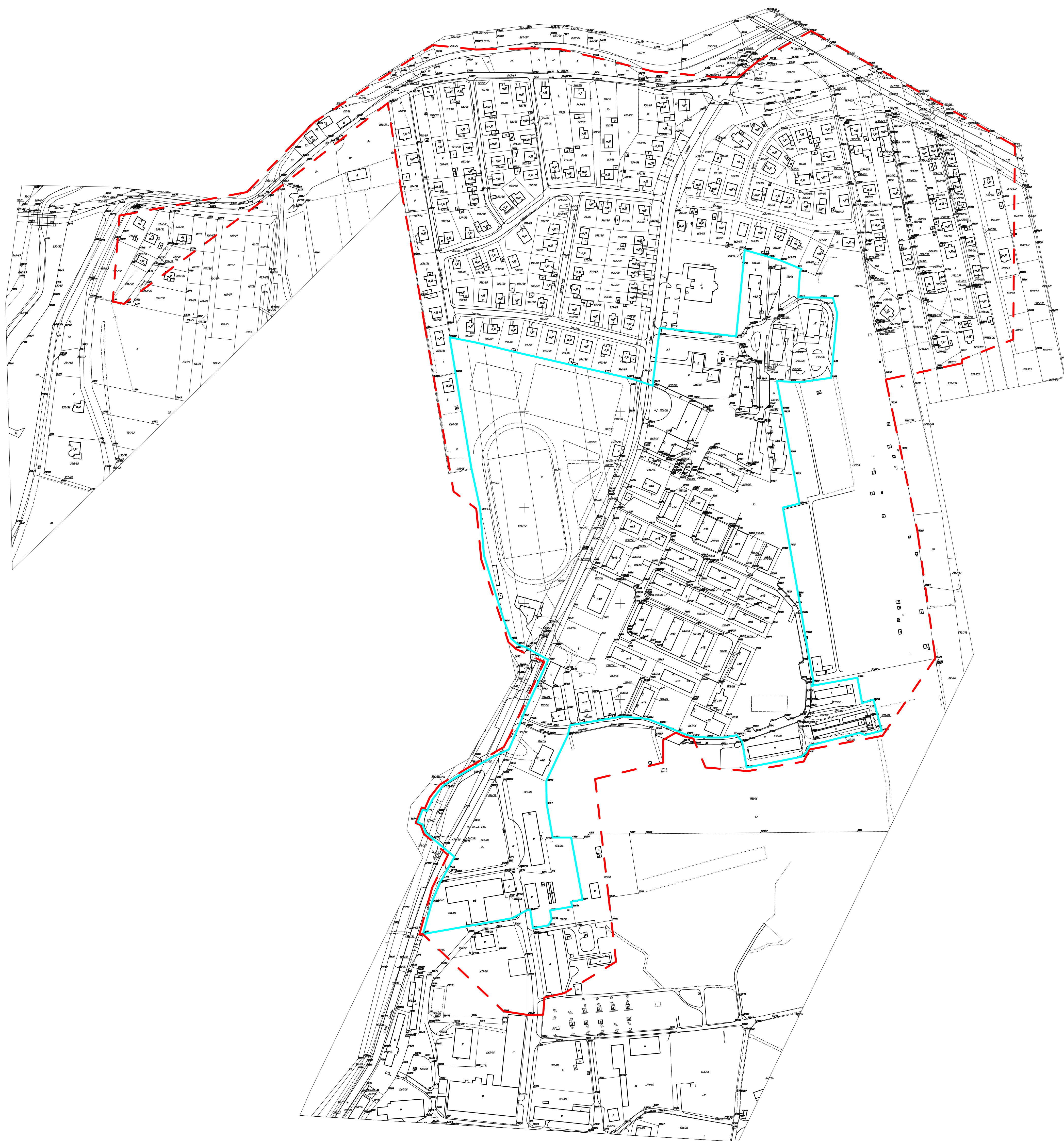
§ 7. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.

Przewodniczący Rady Miejskiej w Bieruniu

Adam Rozmus

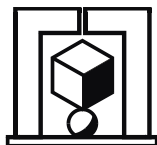

LEGENDA:

- granice obszaru rewitalizacji
- granice obszaru zdegradowanego

Załącznik Nr 3 do Uchwały Nr IX/6/2016
Rady Miejskiej w Bieruniu
z dnia 29 września 2016 r.

ALEKSANDER NOWORÓL KONSULTING

siedziba: 32-444 Głogoczów, Głogoczów 995, tel./fax: 12 263 63 33
biuro: 30-383 Kraków, ul. Skośna 12
<http://www.noworol.eu>, e-mail: konsulting@noworol.eu

Diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Bierunia

---

Bieruń lipiec 2016

Spis treści

Spis treści.....	2
Wprowadzenie i geneza Opracowania	3
Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	4
Ogólne informacje o Gminie	4
Sfera społeczna.....	5
Gospodarka.....	16
Sfera środowiskowa.....	19
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	25
Sfera techniczna.....	32
Analiza kluczowych czynników związanych z procesem rewitalizacji w Bieruniu.....	39
Czynniki wynikające z dokumentów planistycznych gminy.....	39
Czynniki wynikające z dokonanej analizy danych.....	40
Czynniki wynikające z przeprowadzonych konsultacji społecznych.....	40
Zasięg przestrzenny obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.....	44
Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego	44
Obszary zdegradowane i obszar rewitalizacji wraz z uzasadnieniem wyboru obszarów	44
Charakterystyka obszaru rewitalizacji.....	46
Spis tabel	48
Spis rycin.....	49
Załączniki:	50

Wprowadzenie i geneza Opracowania

1. Niniejsze opracowanie stanowi diagnozę, uzasadniającą delimitację obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Bieruń. W związku z tym, że Miasto Bieruń zamierza realizować zadania własne, o których mowa w art. 3 ust. 1. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, opracowano niniejszą diagnozę.
2. Diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji opracowana została przez firmę Aleksander Noworól Konsulting na zlecenie Gminy Bieruń przez zespół autorski w składzie:
  - a. Dr hab. inż. arch. prof. UJ i UEK w Krakowie Aleksander Noworól – główny konsultant,
  - b. Dr Kamilla Noworól – kierownik tematu,
  - c. Mgr Paweł Hałat,
  - d. Mgr Katarzyna Marchewczyk.

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Ogólne informacje o Gminie

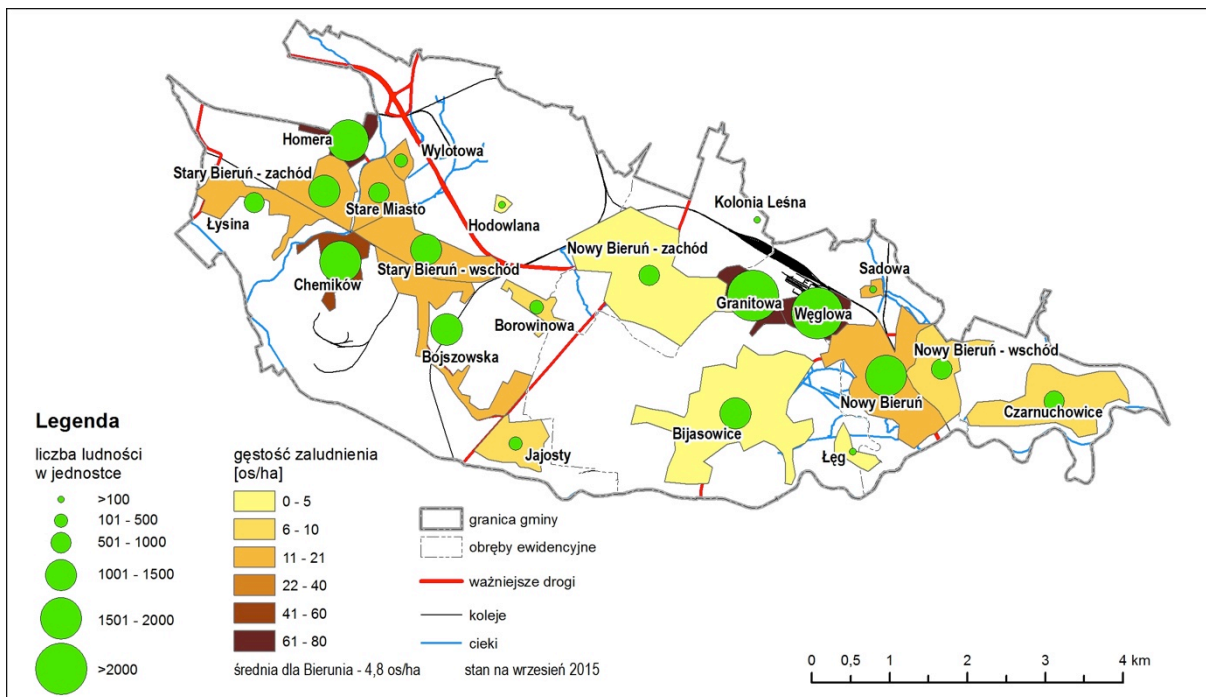
Miasto Bieruń położone jest w południowo – wschodniej części województwa śląskiego, w rozległych dolinach lewobrzeżnych dopływów Wisły. Znaczną część granic miasta wyznaczają rzeki Wisła, Przemsza, Mleczna oraz Gostynka. Bieruń graniczy: od zachodu z miastem Tychy (którego częścią był w latach 1975-91), od południa z gminą Bojszowy oraz gminą Oświęcim w woj. małopolskim, od północy z miastem Łęczyny i gminą Chełm Śląski, od wschodu z gminą Chelmek (woj. małopolskie). Miasto położone jest na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych Gliwice – Kraków (droga krajowa nr 44) i Myslowice – Pszczyna (drogi wojewódzkie nr 931 i 934). Przez Bieruń przebiegają także linie kolejowe – magistralna, pasażersko – towarowa linia kolejowa relacji Oświęcim – Katowice (nr 138), zapewniająca powiązanie z aglomeracją śląską oraz linia kolejowa nr 179 Tychy – Myslowice Kosztowy (drugorzędna, towarowa) i linia nr 885 Nowy Bieruń – KWK „Piast” (miejscowa, towarowa).

Jednym z najważniejszych uwarunkowań rozwoju gospodarczego Miasta jest jego położenie w Górnośląskim Obszarze Metropolitalnym, którego jądrem są miasta Górnośląskiego Związku Metropolitalnego (GOM). Bieruń położony jest w strefie GOM zewnętrznej obejmującej powiaty: będziński, bieruńsko-łędziński, gliwicki, lubliniecki, mikołowski, pszczyński, tarnogórski i zawierciański. Gminy strefy zewnętrznej, w tym Bieruń, ciążą funkcjonalnie do strefy węzłowej GOM i pozostają z tą strefą w wielorakich połączeniach i powiązaniach¹. Położenie w obszarze metropolitalnym przynosi dla Gminy i jej mieszkańców znaczące korzyści – związane z dostępem do rynku pracy, usług wyższego rzędu oferowanych przez metropolię i jej infrastruktury, w tym infrastruktury instytucjonalnej. Jest także istotną przewagą pozwalającą na pozyskiwanie inwestorów – w tym w branżach zaawansowanych technologicznie. Jednocześnie walory przyrodnicze i kulturowe miasta umożliwiają rozwój usług związanych z rekreacją i turystyką weekendową oraz funkcji mieszkaniowej. Położenie w sąsiedztwie metropolii stanowi jednak także pewne wyzwanie – związane z konkurencją gospodarczą silniejszych ośrodków rdzenia i możliwym wpływem wykształconych mieszkańców, a także pogarszaniem się jakości życia związanych z zatłoczeniem (dojazdy do- i z pracy), zwłaszcza przy braku rozwiniętych systemów transportu publicznego, presją na środowisko naturalne (m. in. poprzez zjawisko niekontrolowanego rozpraszania zabudowy).

Miasto Bieruń zajmuje powierzchnię 40,67 km² i tworzą je dwa skupiska miejskie – Bieruń Stary i Bieruń Nowy, jak również cztery dzielnice – Jajosty, Ściernie, Bijasowice i Czarnuchowice. Wg danych GUS w końcu 2014 r. Bieruń zamieszkiwało 19 636 osób, co stanowiło ok. 1/3 ludności powiatu bieruńsko-łędzińskiego. Średnia gęstość zaludnienia Miasta jest stosunkowo niska i wynosi 4,8 osób/ha. Dla porównania wartość dla woj. śląskiego wynosi 2,7 osób./ha, jednak dla Pszczyny i Łazisk Górnych wskaźnik ten przekracza 10 osób/ha, a dla Łędzin wynosi 5,2 osób/ha. Gęstość zaludnienia jest jednak bardzo zróżnicowana – od kilku osób/ha w częściach Bierunia o charakterze wiejskim do powyżej 60 osób/ha w dużych osiedlach mieszkaniowych (Ryc. 1).

---

¹ Klasik A. i in., 2009, Delimitacja Górnośląskiego Obszaru Metropolitalnego. Inwentaryzacja instytucji metropolitalnych. Uwarunkowania kształtowania przyszłych funkcji GOM, Projekt pn. Foresight technologiczny rozwoju sektora usług publicznych w Górnośląskim Obszarze Metropolitalnym, http://www.foresightgom.pl/uploads/pliki/EKSPERTYZA_1_Delimitacja.pdf.

Ryc. 1. Liczba ludności i gęstość zaludnienia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bieruniu

Sfera społeczna

Liczba mieszkańców, zmiany

Wg danych GUS w końcu 2014 r. Bieruń zamieszkiwało 19 636 osób. Liczba ludności w Bieruniu w ciągu ostatnich 10 lat praktycznie się nie zmieniła. Na tle depopulującego się woj. śląskiego Miasto wykazuje się stosunkowo korzystną sytuacją ludnościową. Mniej korzystnie sytuacja demograficzna wygląda na tle miast porównywalnej wielkości w sąsiedztwie, a także – powiatu, który zanotował w omawianym okresie kilkuprocentowy przyrost ludności. Bieruń jest jedyną gminą w powiecie, w której liczba ludności wykazuje stagnację, a nawet nieznaczny spadek.

Tab. 1. Dynamika liczby ludności w Bieruniu na tle innych jednostek terytorialnych

Jednostka terytorialna		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	zmiana na 2005-2014
Bieruń	liczba ludności	19 640	19 566	19 464	19 486	19 534	19 851	19 830	19 681	19 696	19 636	-4
	dynamika r/r [%]	-0,4	-0,4	-0,5	0,1	0,2	1,6	-0,1	-0,8	0,1	-0,3	-0,4
powiat bieruńsko-lędziński	dynamika r/r [%]	0,0	0,4	0,4	0,4	0,6	1,6	0,6	0,3	0,7	0,4	5,4
woj. śląskie	dynamika r/r [%]	-0,3	-0,4	-0,3	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,4	-0,3	-2,4
Lędziny	dynamika r/r [%]	-0,2	0,2	0,7	0,0	0,1	1,2	0,7	0,4	0,4	0,1	3,6
Pszczyna (miasto)	dynamika r/r [%]	0,1	0,2	-0,4	-0,2	-0,2	2,5	-0,1	-0,3	0,0	0,1	1,6
Łaziska Górne	dynamika r/r [%]	0,0	0,0	-0,1	0,2	0,5	0,7	0,3	0,6	0,0	-0,2	2,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przyczyną niekorzystnego trendu w zmianach ludności Miasta, wobec stosunkowo wysokiego wskaźnika przyrostu naturalnego jest przede wszystkim ujemne saldo migracji – w tym względzie sytuacja w Bieruniu jest zdecydowanie najmniej korzystna spośród analizowanych jednostek (tabela poniżej).

Tab. 2. Wskaźnik przyrostu naturalnego i saldo migracji

Jednostka terytorialna	Przyrost naturalny na 1000 ludności			Saldo migracji na 1000 osób		
	2005	2010	2014	2005	2010	2014
Bieruń	3,2	4,3	4,8	-5,5	-5,0	-5,3
powiat bieruńsko-łędzki	1,5	3,5	4,1	2,0	2,2	1,2
woj. Śląskie	-1,2	0,0	-1,1	-1,9	-1,1	-1,6
Łędziny	3,0	4,4	3,9	0,6	2,5	-2,0
Pszczyna (miasto)	3,8	1,1	1,5	-4,8	-3,1	-1,3
Łaziska Górne	0,3	2,5	-0,2	-1,9	-1,4	-2,4

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura demograficzna

Spółeczność Bierunia starzeje się – od 2005 r. odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł o prawie 4 %. Jednocześnie o 3,5% spadł odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym. Proces starzenia się społeczeństwa zachodzi w skali całego regionu, przy czym sytuacja w Bieruniu na tle województwa śląskiego wydaje się być bardzo korzystna. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym jest znacząco niższy niż w regionie, niższy także niż w sąsiednich miastach. Również pod względem odsetka najmłodszych osób, sytuacja w Bieruniu jest znacznie lepsza niż w regionie, choć ich udział w społeczności jest nieco mniejszy niż przeciętna dla powiatu bieruńsko-łędzkiego.

Tab. 3. Struktura wiekowa ludności - odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym

Jednostka terytorialna	Odsetek [%] osób w wieku:								
	Przedprodukcyjnym			Produkcyjnym			Poprodukcyjnym		
	2005	2010	2014	2005	2010	2014	2005	2010	2014
Bieruń	21,9	19,1	18,4	67,3	68,5	67,2	10,8	12,3	14,4
powiat bieruńsko-łędzki	22,3	19,6	19,1	64,8	66,5	65,3	12,9	13,9	15,6
woj. śląskie	18,9	17,3	16,8	65,4	65,2	63,2	15,7	17,6	20,0
Łędziny	23,6	19,6	19,1	63,9	66,9	65,9	12,5	13,6	15,1
Pszczyna (miasto)	20,6	18,2	18,1	64,9	65,1	62,6	14,5	16,7	19,3
Łaziska Górne	20,3	18,0	17,7	65,9	66,5	65,2	13,8	15,5	17,1

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

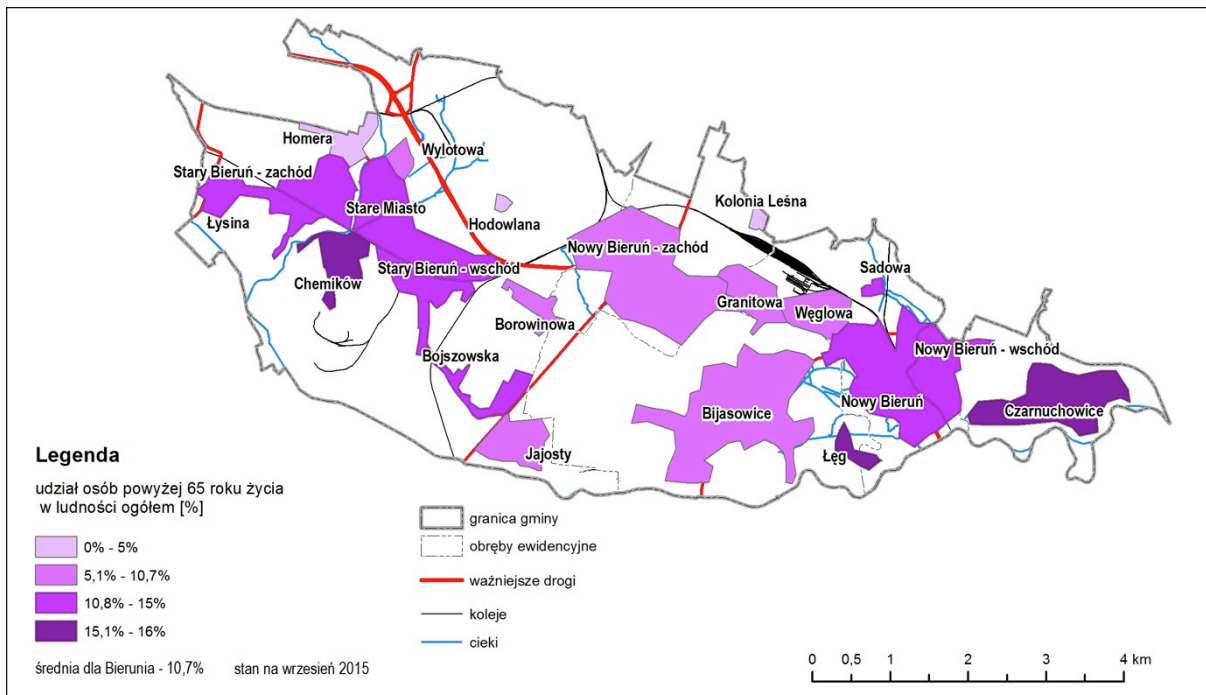
Miarą sytuacji demograficznej Gminy są wskaźniki obciążenia demograficznego. W przypadku Bierunia, zarówno wskaźnik obciążenia ludnością w wieku nieprodukcyjnym, jak i wskaźnik dotyczący osób w wieku poprodukcyjnym, są bardzo korzystne. W oby przypadkach wskaźniki są najniższe spośród analizowanych jednostek. Niemniej i tutaj widać trend wskazujący na starzenie się (choć nie z takim nasileniem jak w regionie) społeczności lokalnej.

Tab. 4. Wskaźniki obciążenia demograficznego

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym			Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		
	2005	2010	2014	2005	2010	2014
Bieruń	48,5	45,9	48,8	16,1	18,0	21,5
powiat bieruńsko-łędzki	54,2	50,3	53,1	19,8	20,9	23,8
woj. śląskie	53,0	53,4	58,2	24,1	26,9	31,6
Łędziny	56,5	49,5	51,8	19,6	20,3	22,9
Pszczyna (miasto)	54,0	53,7	59,7	22,3	25,7	30,8
Łaziska Górne	51,8	50,3	53,4	20,9	23,3	26,2

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

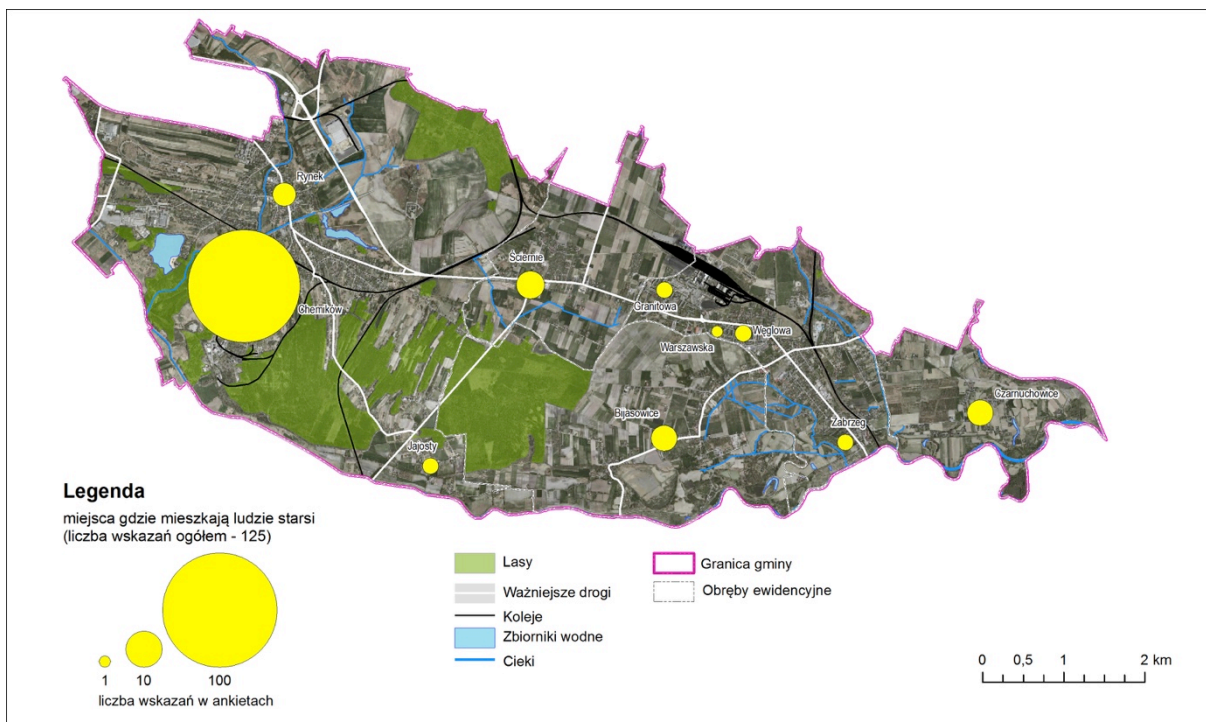
Największym odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym charakteryzuje się os. Chemików oraz w Czarnuchowicach i Łęgu – gdzie osób powyżej 65 roku życia jest ponad 15%. Najmniej osób starszych mieszka z kolei na os. Homera – poniżej 5% (rycina poniżej).

Ryc. 2. Udział osób starszych w ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bieruniu

Powyższe statystyki zgadzają się także z tym jak postrzegają zróżnicowanie przestrzenne tego aspektu mieszkańcy Bierunia – w ankietach to os. Chemików było w pierwszym rzędzie wskazywane jako miejsce gdzie mieszkają osoby starsze.

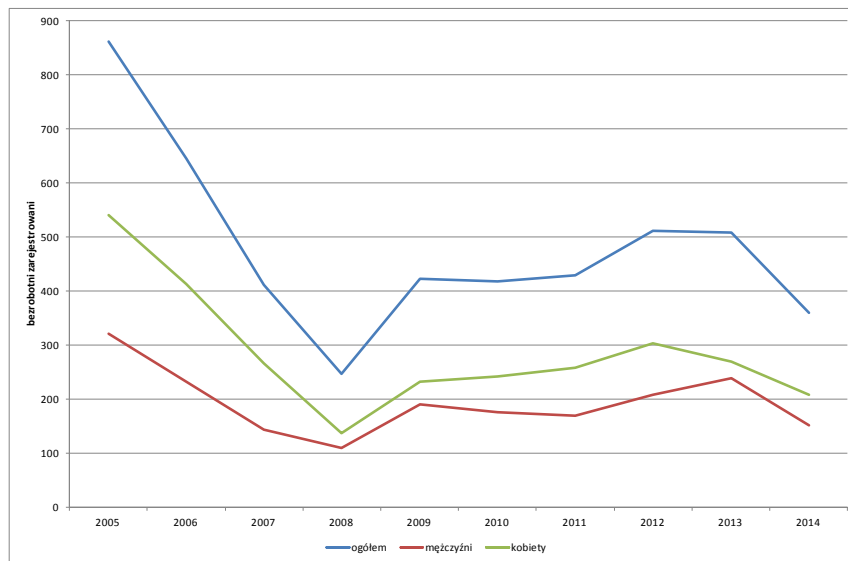

Ryc. 3. Liczba wskazań na pytanie w ankiecie - miejsca gdzie mieszkają ludzie starsi

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet. Ortofotomapa: geoportal.gov.pl

Poziom bezrobocia

We wrześniu 2015 r. w Bieruniu zarejestrowanych było 310 osób bezrobotnych, w tym 190 kobiet i 120 mężczyzn. W ostatnich 10 latach liczba bezrobotnych w Bieruniu znacząco się obniżyła – choć nadal jest nieco wyższa niż w najlepszym, 2008 r. (rycina poniżej).

Ryc. 4. Dynamika liczby zarejestrowanych bezrobotnych w Bieruniu w latach 2005-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poziom bezrobocia w Bieruniu jest bardzo niski. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosi jedynie 2,7 % (2014 r.) i jest dwukrotnie niższy niż w województwie śląskim, a także znacznie niższy niż w pozostałych analizowanych miastach. Niskim poziomem bezrobocia cechuje się zresztą cały powiat bieruńsko-lędzki. Sytuacja kobiet na rynku pracy jest gorsza niż mężczyzn – poziom bezrobocia wśród kobiet jest o ok. 1pkt% wyższy niż wśród mężczyzn. Sytuacja taka ma charakter trwały – niemniej w ostatnich dwu latach poziom bezrobocia wśród kobiet poprawił się znacząco.

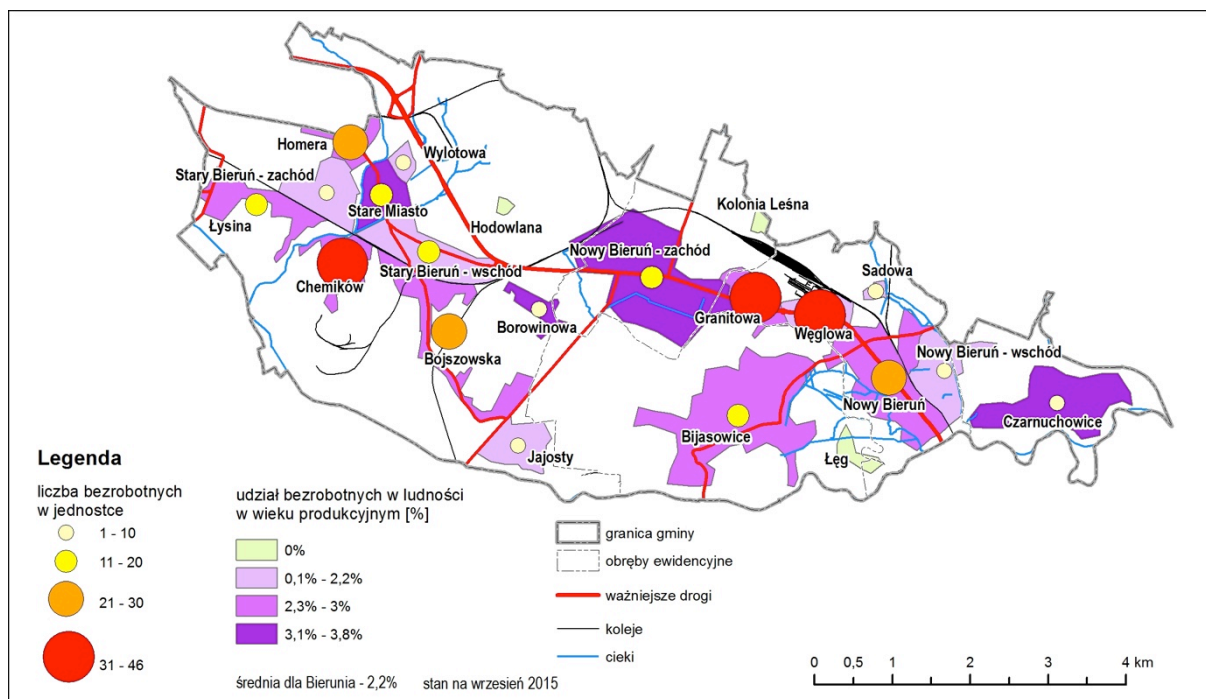
Tab. 5. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci

Jednostka terytorialna	ogółem [%]					mężczyźni [%]					kobiety [%]				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Bieruń	3,1	3,2	3,8	3,8	2,7	2,5	2,4	2,9	3,4	2,2	3,7	4,0	4,7	4,2	3,3
Powiat bieruńsko-lędzki	3,3	3,4	4,1	4,2	3,2	2,7	2,5	3,1	3,4	2,7	4,1	4,3	5,2	5,1	3,7
Woj. śląskie	6,0	6,2	6,9	7,1	6,1	5,3	5,2	6,0	6,3	5,3	6,8	7,3	7,9	8,0	6,9
Lędziny	3,9	4,2	4,8	4,8	3,8	3,2	3,1	3,6	3,7	3,2	4,7	5,4	6,2	6,2	4,4
Pszczyna (miasto)	4,3	4,8	5,6	5,6	4,5	3,6	3,4	4,1	4,8	3,4	5,1	6,2	7,1	6,5	5,6
Łaziska Górne	4,4	4,5	5,4	5,4	4,8	3,5	3,5	4,3	4,5	4,1	5,3	5,7	6,7	6,4	5,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najwyższy odsetek osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym zanotowano w centrum Bierunia Starego (Stare Miasto), Czarnuchowicach i zachodniej części Bierunia Nowego. Największa liczba bezrobotnych zamieszkiwała duże osiedla mieszkaniowe w Bieruniu Nowym oraz os. Chemików (rycina poniżej).

Ryc. 5. Poziom bezrobocia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Bieruniu

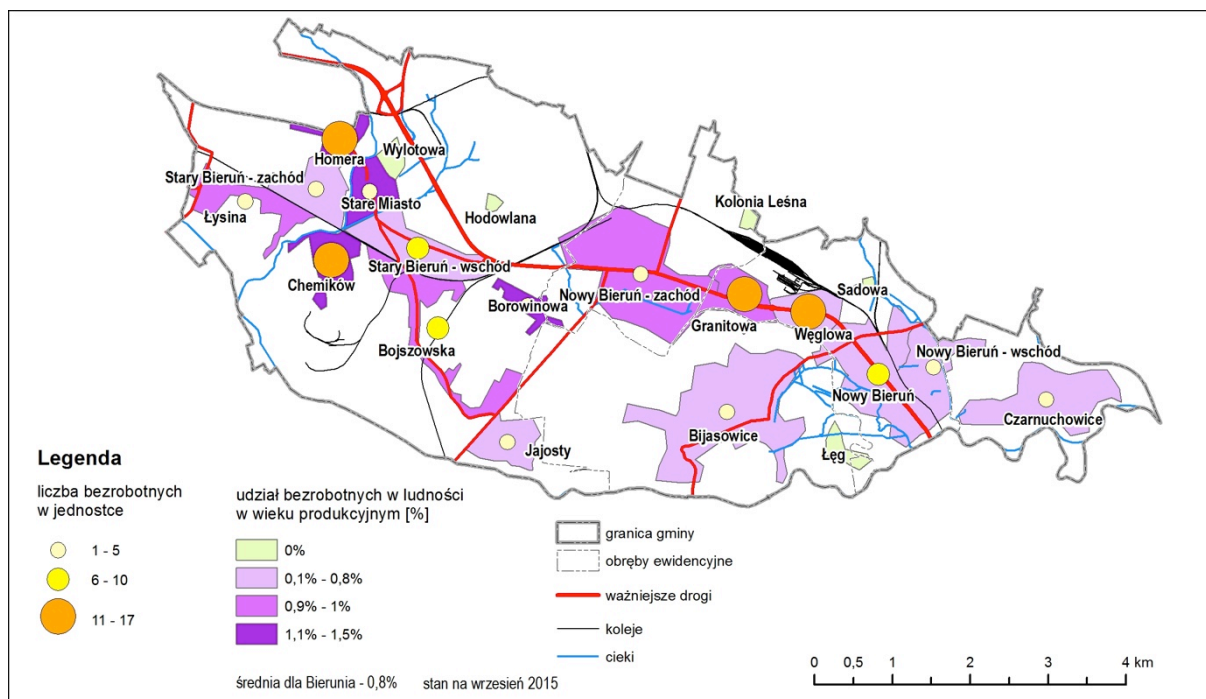
Bardzo niski jest także poziom bezrobocia długotrwałego – w ciągu ostatnich trzech lat udział zarejestrowanych bezrobotnych, pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w ogóle osób w wieku produkcyjnym, wynosił poniżej 1%. Niemal równie niski był wskaźnik dla powiatu bieruńsko-łędzkiego. Jest to wynik ponad dwukrotnie niższy niż wartość dla województwa śląskiego, a także lepszy niż w sąsiednich powiatach. Zagrożenie bezrobociem długotrwałym jest wyższe wśród kobiet – we wrześniu 2015 r. w Bieruniu zarejestrowane były 62 kobiety (1% kobiet w wieku produkcyjnym) i 47 mężczyzn (0,7% mężczyzn w wieku produkcyjnym) pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy.

Tab. 6. Bezrobocie długotrwałe (powyżej 12 miesięcy)

Jednostka terytorialna	2012		2013		2014	
	ogółem	% os. w wieku prod.	ogółem	% os. w wieku prod.	ogółem	% os. w wieku prod.
Bieruń	98	0,7	124	0,9	96	0,7
Powiat bieruńsko-łędzki	300	0,8	423	1,1	349	0,9
Woj. Śląskie	64409	2,2	73352	2,5	68734	2,4
Powiat pszczyński	873	1,2	893	1,3	771	1,1
Powiat mikołowski	956	1,6	1164	1,9	1038	1,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Bieruniu i GUS

Zjawisko bezrobocia długotrwałego w Bieruniu charakteryzuje się inną strukturą przestrzenną niż bezrobocie ogółem (Ryc. 14). Największy odsetek bezrobotnych długotrwałe w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym charakteryzował os. Chemików i Homera oraz bieruńską starówkę, a także okolice ul. Borowinowej.

Ryc. 6. Bezrobocie długotrwałe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Bieruniu

Niższy, niż przeciętna w regionie, jest odsetek osób z najniższym wykształceniem w ogóle bezrobotnych w Bieruniu – tylko ok. 20% pozostających bez pracy nie posiada przynajmniej zawodowego wykształcenia, o 8 pkt% mniej niż w regionie.

Tab. 7. Odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym

Jednostka terytorialna	Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym		
	2012	2013	2014
Bieruń	19,7	22,6	20,3
Powiat bieruńsko-łędzki	20,3	22,5	20,9
Woj. śląskie	27,5	27,7	28,0
Powiat pszczyński	24,8	25,0	23,8
Powiat mikołowski	18,9	18,1	18,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Bieruniu i GUS

Wzrósł natomiast udział osób z wyższym wykształceniem – w 2014 r. stanowiły one 17,8% wszystkich bezrobotnych w Gminie, o kilka pkt% więcej niż w regionie i sąsiednich powiatach.

Tab. 8. Odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym

Jednostka terytorialna	Odsetek osób z wykształceniem wyższym		
	2012	2013	2014
Bieruń	15,8	12,2	17,8
Powiat bieruńsko-łędzki	15,1	14,3	17,7
Woj. śląskie	12,3	12,3	12,6
Powiat pszczyński	12,6	12,8	14,4
Powiat mikołowski	11,6	11,3	10,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Bieruniu i GUS

Wg danych PUP w Bieruniu we wrześniu 2015 r. udział największą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, a następnie – średnim zawodowym (łącznie 53% bezrobotnych). Odsetek osób z wyższym wykształceniem wynosił 18,4%, przy czym ok. 70% bezrobotnych z wyższym wykształceniem stanowiły osoby młode – poniżej 35 roku życia. Osoby młode stanowią zresztą znaczącą grupę bezrobotnych w Bieruniu – 44% zarejestrowanych bezrobotnych nie przekroczyło 35 roku życia. Poziom bezrobocia w tej grupie wiekowej jest też najwyższy – ponad 3%.

Tab. 9. Struktura bezrobocia - wiek i wykształcenie bezrobotnych (wrzesień 2015 r.)

Grupa wiekowa	Wykształcenie					Ogółem	
	gimnazjalne i poniżej	zasadnicze zawodowe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	wyższe	liczba	odsetek bezr. w ludności
18-24	5	13	17	13	8	56	3,1
25-34	11	13	19	8	32	83	2,4
35-44	14	23	18	11	14	80	2,9
45-54	9	22	8	1	2	42	1,4
55 i więcej	12	25	7	4	1	49	1,7
Ogółem	51	96	69	37	57	310	2,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Bieruniu i GUS

Osoby młode, poniżej 35 lat, stanowią także największy odsetek bezrobotnych długotrwale (powyżej 12 miesięcy).

Tab. 10. Struktura bezrobocia długotrwałego - wiek bezrobotnych (wrzesień 2015 r.)

Grupa wiekowa	Liczba	Odsetek bezrobotnych	odsetek bezrobotnych w ludności
18-24	8	7,3	0,4
25-34	35	32,1	1,0
35-44	32	29,4	1,2
45-54	13	11,9	0,4
55 i więcej	21	19,3	0,7
Ogółem	109	100,0	0,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Bieruniu i GUS

Wykluczenie społeczne

Według danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bieruniu w 2014 r. udzielono wsparcia 236 rodzinom, w których pozostawało 499 osób. Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy było: ubóstwo, niepełnosprawność lub długotrwała choroba (obejmuje to także zjawiska związane ze starzeniem się) oraz bezrobocie. Znaczący odsetek pomocy dotyczył także przypadków bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Poza przypadkami wymienionymi w tabeli udzielono także pomocy wyłącznie w postaci pracy socjalnej (383 osoby).

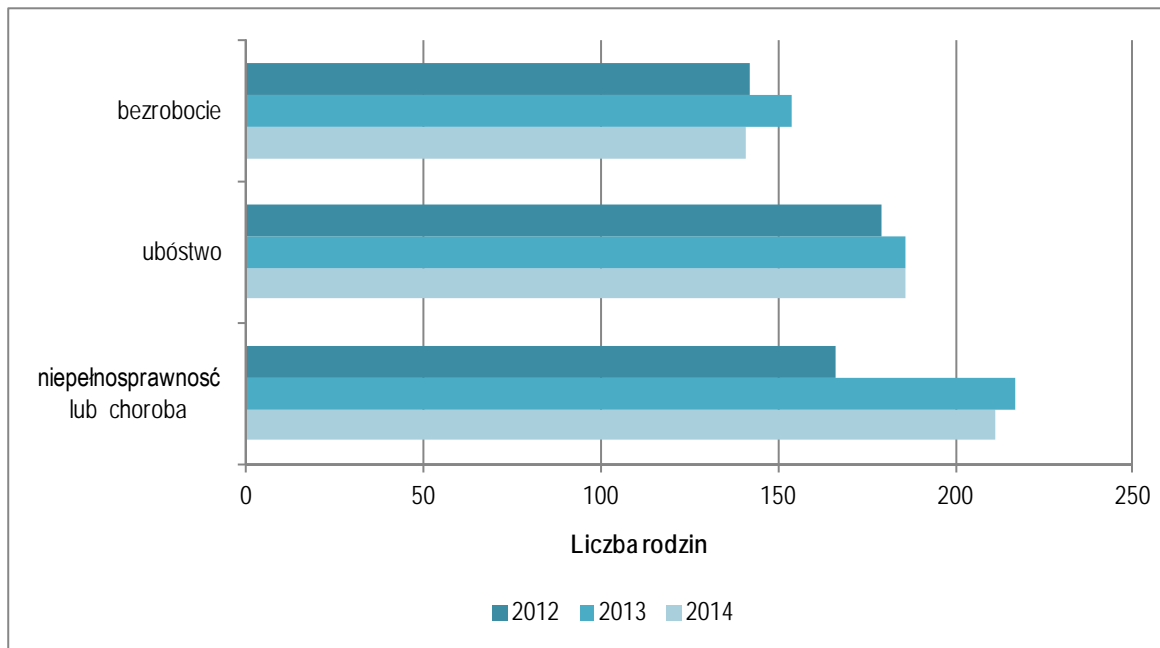
Tab. 11. Powody przyznawania pomocy

Powód wystąpienia trudnej sytuacji życiowej	Rodziny		Osoby	
	liczba rodzin	odsetek	liczba osób	odsetek
Ubóstwo	186	78,8	391	78,4
Bezdomność	19	8,1	20	4,0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	22	9,3	112	22,4
w tym wielodzietność	16	6,8	86	17,2
Bezrobocie	141	59,7	305	61,1
Niepełnosprawność	108	45,8	205	41,1
Długotrwała lub ciężka choroba	103	43,6	185	37,1
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	77	32,6	227	45,5
- w tym rodziny niepełne	36	15,3	114	22,8
- w tym rodziny wielodzietne	15	6,4	85	17,0
Przemoc w rodzinie	3	1,3	11	2,2
Alkoholizm	11	4,7	23	4,6
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	9	3,8	14	2,8
Zdarzenie losowe	3	1,3	6	1,2

Źródło: MOPS w Bieruniu

Wyżej wymienione powody przyznawania pomocy były najczęstszymi także w poprzednich latach (rycina poniżej).

Ryc. 7. Powody przyznawania pomocy w latach 2012-2014

Źródło: MOPS w Bieruniu

Zasięg pomocy – tj. udział osób w gospodarstwach korzystających z pomocy społecznej w ogóle ludności Gminy jest w Bieruniu stosunkowo niewielki – w stosunku do regionu – dwukrotnie mniejszy. Jest też znacząco niższy w porównaniu do ośrodków sąsiednich (Tab. 12). Dotyczy to zarówno pomocy ogółem, jak i osób spełniających kryterium dochodowe.

Tab. 12. Korzystający z pomocy społecznej

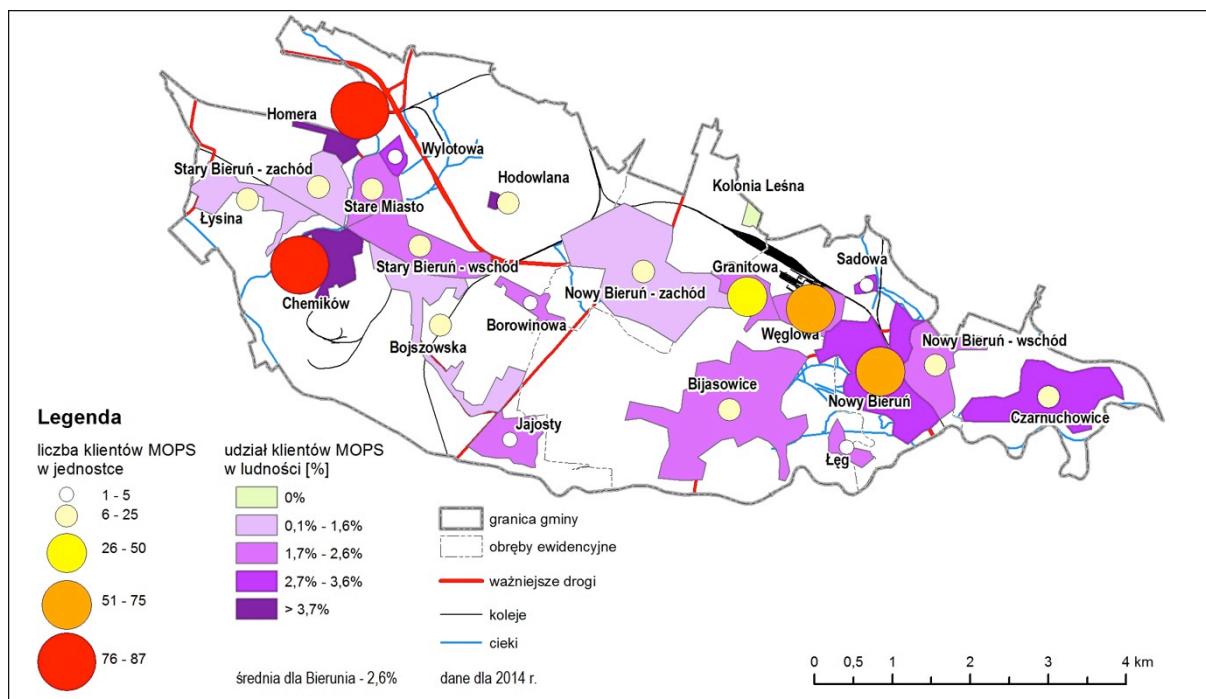
Jednostka terytorialna	wskaźnik	Korzystający z pomocy						
		ogółem			poniżej kryterium dochodowego**			
		2009	2011	2013	2009	2011	2013	
Bieruń	gospodarstwa	260	256	242	173	143	161	
	osoby	603	600	557	378	302	383	
	zasięg pomocy* [%]		3,1	3,0	2,8	1,9	1,5	1,9
Powiat bieruńsko-lędzki			3,9	3,5	3,7	2,1	1,8	2,3
Woj. śląskie			5,9	5,2	5,6	3,6	3,1	3,9
Lędziny			5,8	4,2	4,2	2,7	2,0	2,5
Pszczyna (gmina)			6,3	5,8	6,4	3,4	3,2	4,3
Łaziska Górne			6,7	4,9	8,3	6,5	2,5	3,7

*udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem

**tj. osoby spełniające kryterium dochodowe przyznawania pomocy zapisane w ustawie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zasięg pomocy w częściach Bierunia jest bardzo zróżnicowany – zdecydowanie największy zasięg pomocy, powyżej 3,7% ludności odnotowano w dwu osiedlach: Chemików i Homera (Ryc. 8). Także te osiedla charakteryzowały się największą liczbą bezwzględną osób korzystających z pomocy społecznej.

Ryc. 8. Zasięg pomocy społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Bieruniu

Do głównych potrzeb w zakresie pomocy społecznej w Gminie zalicza się m.in. rozwój wolontariatu, poradnictwa specjalistycznego, zapewnienie miejsc noclegowych dla osób bezdomnych, a także budowę dziennego domu pobytu dla osób starszych.²

Aktywność społeczna i współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi

Jednym z mierników poziomu aktywności lokalnej społeczności jest liczba organizacji pozarządowych działających na terenie gminy. Wg danych GUS w Bieruniu zarejestrowanych było 38 stowarzyszeń i fundacji, a od 2005 r. liczba ta uległa znacznemu wzrostowi. Liczba organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców jest przeciętna – nie dorównuje średniej wojewódzkiej, jest też niższa niż w Pszczynie, jednak znacznie wyższa niż w pozostałych miastach w okolicy (tabela poniżej).

Tab. 13. Stowarzyszenia i fundacje (łącznie) zarejestrowane w rejestrze REGON

Jednostka terytorialna	Liczba			na 10 tys. mieszk.		
	2005	2010	2014	2005	2010	2014
Bieruń	23	29	38	11,7	14,6	19,4
Powiat bieruńsko-lędziński	74	88	101	13,3	15,2	17,2
Woj. śląskie	7 302	9 279	11 193	15,6	20,0	24,4
Lędziny	24	29	28	14,9	17,6	16,7
Pszczyna (gmina)	83	109	130	16,7	21,4	25,1
Łaziska Górne	18	23	24	8,2	10,3	10,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Fundacje i stowarzyszenia (zwykłych i rejestrowe, nieformalne) oraz stowarzyszenia kultury fizycznej działające w Bieruniu zestawiono w tabeli poniżej.

²Wg Sprawozdania z działalności MOPS w Bieruniu za 2014 r.

Tab. 14. Fundacje i stowarzyszenia działające w Bieruniu

Lp.	Nazwa	Adres
Fundacje		
1	Bieruńska Fundacja Inicjatyw Gospodarczych	Turystyczna 1
2	Bieruńska Fundacja Rozwoju	Homera 18 lok. 19
3	Fundacja "Pro Kultura"	Turystyczna 1
4	Fundacja Galen	Jerzego 6
Stowarzyszenia		
5	Stowarzyszenie Mieszkańców Bierunia i Miejscowości Zagrożonych Powodzią Położonych na Obszarze Zlewni Górnej Wisły "Atlantyda"	Krupnicza 34
6	Stowarzyszenie Klub Sportów Walki Bushido	Staromłyńska 26
7	Ochotnicza Straż Pożarna Bieruń Nowy	Remizowa 19
8	Ochotnicza Straż Pożarna Czarnuchowice	Mielęckiego 1a
9	Bieruńskie Stowarzyszenie Trzeźwości Klub "Dromader" w Bieruniu	Wawelska 35
10	Stowarzyszenie Miłośników 600-letniego Bierunia	Chemików 40
11	Ochotnicza Straż Pożarna Bieruń Stary	Oświęcimska 453
12	Stowarzyszenie "Nasz Bieruń"	Kopcowa 32
13	Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Pracowników KWK "Piast"	Granitowa 16
14	Stowarzyszenie Młodzi Aktywni	Licealna 17
15	Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Bieruńskiej "Porąbek" w Bieruniu	Warszawska 294
16	Stowarzyszenie Razem dla Bierunia	Kolejowa 23
17	Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych "Radość Życia"	Warszawska 270
18	Stowarzyszenie Mieszkańców Bierunia	Węgłowa 11
19	Towarzystwo Turystyki Aktywnej	Węgłowa 105 lok. 7
20	Stowarzyszenie Współpracy Zagranicznej "Wspólna Europa"	Krakowska 28
21	Stowarzyszenie Mieszkańców Bierunia Starego	Chemików 45
22	Stowarzyszenie Gospodarczo-Ekologiczne "Nasz Region"	Zdrowia 14
Stowarzyszenia zwykle i nieformalne		
23	Stowarzyszenie na Rzecz Osiedla Homera	Oświęcimska 400D
24	Stowarzyszenie Hodowców Psów i Kotów Rasowych Max	Bijasowicka 42
25	Stowarzyszenie Miłośników Muzyki Pro Harmonia	Warszawska 338
26	Stowarzyszenie Miłośników Organów "Opus Organi"	Barańcowa 29
27	Stowarzyszenie Mieszkańców Osiedla Chemików i Okolic	Chemików 69 lok. 10
Stowarzyszenia kultury fizycznej i związki sportowe		
28	Klub Sportowy "Piast" w Bieruniu	Warszawska 270
29	Uczniowski Klub Sportowy "Gol" Bieruń	Porąbek 6
30	Uczniowski Klub Sportowy "Grappler" Bieruń	Granitowa 16
31	Uczniowski Klub Sportowy Unia Bieruń	Okrężna 7a
32	Uczniowski Klub Sportowy "Delfin" przy Szkole Podstawowej Nr 1	Krakowska 28
33	Uczniowski Klub Sportowy "Maraton" przy Gimnazjum Nr 1 w Bieruniu	Warszawska 294
34	Uczniowski Klub Sportowy przy Szkole Podstawowej Nr 3 w Bieruniu	Węgłowa 11
35	Młodzieżowo-Uczniowski Klub Siatkarski	Licealna 17
36	Stowarzyszenie Big Budo Polska	Oświęcimska 423
37	Klub Sportowy "Unia" Bieruń Stary	Chemików 40
38	Ludowy Klub Jeździecki "Solec" w Bieruniu	Barbórki 23
39	Klub Strzelectwa Sportowego "Piast" Bieruń	Warszawska 270

Zródło: Opracowanie własne na podstawie <http://bazy.ngo.pl> (stan na 8 września 2015)

Poziom bezpieczeństwa

Poziom przestępczości w powiecie bieruńsko-łężyńskim jest, na tle sąsiednich powiatów (pszczyńskiego i mikołowskiego) nieco wyższy, natomiast zbliżony do średniej dla województwa śląskiego. W przypadku przestępstw kryminalnych sytuacja jest nieco lepsza niż przeciętna w regionie.

Tab. 15. Liczba przestępstw stwierdzonych w 2014 r.

Jednostka terytorialna	ogółem		o charakterze kryminalnym		drogowe	przeciwko życiu i zdrowiu	przeciwko mieniu
	liczba	na 1000 mieszk.	liczba	na 1000 mieszk.			
Powiat bieruńsko-lędzki	1653	28,15	830	14,13	165	20	540
Województwo śląskie	131033	28,53	83343	18,14	10362	3239	68255
Powiat pszczyński	2129	19,52	1250	11,46	267	59	1145
Powiat mikołowski	2419	25,19	1204	12,54	210	60	1657

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wg danych Komendy Powiatowej Policji poziom przestępczości w Bieruniu spadł w ciągu ostatnich pięciu lat. Liczba najbardziej uciążliwych kategorii przestępstw spadła o blisko 40%, a przestępstw ogółem – o 36% w stosunku do 2010 r.

Tab. 16. Dynamika liczby przestępstw w Bieruniu

Kategoria przestępstw	2010	2011	2012	2013	2014	zmiana 2010-2014 [%]	
Zabójstwa	0	0	0	0	0	-	
Rozboje	4	8	5	7	3	-25,0	
Uszkodzenie ciała	20	11	16	13	5	-75,0	
Bójka, pobicie	4	2	3	5	4	0,0	
Zgwałcenie	0	3	0	0	1	-	
Kradzieże z włamaniem	59	83	47	33	40	-32,2	
Kradzież mienia	75	107	79	40	49	-34,7	
w tym: kradzież i kradzież z włam. do samochodu	17	40	20	10	14	-17,6	
Zniszczenie mienia	38	35	23	15	20	-47,4	
Razem (powyższe)	200	249	173	113	122	-39,0	
Inne przestępstwa	133	138	127	83	114	-14,3	
Nietrzeźwi kierowcy	82	69	73	59	27	-67,1	
Ogółem	Liczba	415	456	373	255	263	-36,6
	r/r [%]	-	9,9	-18,2	-31,6	3,1	-

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Bieruniu

Wzrosła natomiast, zwłaszcza pomiędzy 2013 i 2014 r. liczba wykroczeń w Bieruniu (tabela poniżej).

Tab. 17. Dynamika liczby wykroczeń w Bieruniu

Kategoria wykroczenia	2010	2011	2012	2013	2014	zmiana 2010-2014 [%]	
Zniszczenie mienia art. 124 KW	11	12	11	7	10	-9,1	
Kradzież mienia art. 119 KW	61	71	74	57	62	1,6	
Inne	21	23	12	15	43	104,8	
Razem	liczba	93	106	97	79	115	23,7
	r/r [%]	-	14,0	-8,5	-18,6	45,6	-

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Bieruniu

Najbardziej zagrożone przestępczością rejony Bierunia zestawiono w Tab. 18. Największy spadek liczby przestępstw nastąpił w rejonie os. Homera, nieco mniejszy – Węglowej. Okolice ul. Granitowej i Warszawskiej charakteryzują się wzrostem poziomu przestępczości w stosunku do 2010 r.

Tab. 18. Dynamika przestępstw w najbardziej zagrożonych rejonach Bierunia

Rejon	Liczba przestępstw				
	2010	2011	2012	2013	2014
Granitowa	37	54	30	35	40
Warszawska	34	54	19	30	36
Chemików	27	23	28	14	24
Węglowa	34	29	12	22	17
Homera	20	18	18	9	6

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Bieruniu

W większości z najbardziej zagrożonych rejonów (poza ul. Homera i ul. Węglową) znacznie zwiększyła się liczba interwencji. Największy wzrost dotyczył Warszawskiej i Chemików, gdzie liczba interwencji zwiększyła się odpowiednio o 24 i 20%.

Tab. 19. Dynamika interwencji w najbardziej zagrożonych rejonach Bierunia

Rejon	Liczba interwencji				
	2010	2011	2012	2013	2014
Granitowa	196	168	152	199	201
Chemików	155	187	176	171	193
Homera	137	202	185	180	165
Węglowa	152	144	75	165	149
Warszawska	155	161	90	112	135

Zródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Bieruniu

Gospodarka

Przedsiębiorczość i rynek pracy

W 2014 r. w Bieruniu działalność gospodarczą prowadziło 1,4 tys. podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON – o ok. 9% więcej niż pięć lat wcześniej, jednak znacząco mniej niż przed dekadą (Tab. 20). Warto zauważyć, iż liczba podmiotów gospodarczych w Bieruniu jest obecnie niższa niż w 2005 r., pomimo iż w województwie, a także sąsiednich miastach systematycznie wzrastała.

Bieruń na tle województwa śląskiego, a nawet powiatu bieruńsko-lędzińskiego, cechuje się niskim poziomem przedsiębiorczości – mierzonym liczbą podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności. Niższy niż przeciętna dla regionu jest także udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą – choć w tej kwestii nastąpił po 2010 r. znaczny wzrost³ Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców jest wymieniany także jako jedna ze słabych stron Miasta w Strategii rozwoju Bierunia.

Tab. 20. Podmioty gospodarcze

Jednostka terytorialna	Liczba podmiotów				Podmioty na 10 tys. ludności			Osoby fizyczne prowadzące działalność gosp. na 100 osób w wieku prod.	
	2005	2010	2014	% 2014/2005	2005	2010	2014	2010	2014
Bieruń	1 636	1 271	1 386	84,7	833	640	706	7,4	8,1
Powiat bieruńsko-lędziński	4 238	4 205	4 525	106,8	759	729	769	8,6	9,0
Woj. śląskie	426 266	451 635	461 933	108,4	910	974	1 007	11,4	11,6
Lędziny	1 032	1 131	1 204	116,7	640	686	719	7,0	7,2
Pszczyna (miasto)	3 632	3 908	3 919	107,9	1 417	1 498	1 506	17,1	16,9
Łaziska Górne	1 372	1 514	1 551	113,0	625	680	692	8,1	8,1

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zmniejszanie się liczby podmiotów gospodarczych dotyczyło przede wszystkim podmiotów najmniejszych (zatrudniających mniej niż 10 osób), stanowiących – podobnie jak w regionie czy innych ośrodkach ok. 95% wszystkich podmiotów gospodarczych. Ich liczba zmniejszyła się w stosunku do 2005 r. aż o 16%. Liczba podmiotów zaliczanych do małych (10-49 zatrudnionych) i średnich (50-249 zatrudnionych), stanowiących łącznie ok. 5% wszystkich podmiotów w Gminie utrzymywała się na względnie stałym poziomie. W przypadku małych i średnich przedsiębiorstw można stwierdzić pewną stagnację zarówno w skali Bierunia, jak i całego powiatu bieruńsko-lędzińskiego w porównaniu z pozostałymi ośrodkami (Pszczyną czy Łaziskami), gdzie liczba takich podmiotów wzrosła o kilkanaście procent. Niemniej na tle regionu, gdzie liczba małych przedsiębiorstw spadła, sytuacja wydaje się być stosunkowo dobra. Wg danych GUS w 2014

³ Częściowo może być on wynikiem przechodzenia pracowników etatowych na tzw. samozatrudnienie.

r. w Bieruniu funkcjonowały także dwa duże przedsiębiorstwa, zatrudniające powyżej 250 osób (w tym jeden powyżej 1000 osób).

Tab. 21. Struktura wielkościowa podmiotów gospodarczych

Wielkość podmiotów (liczba zatrudnionych)	Rok	Bieruń	pow. bier.- łędz.	woj. śląskie	Lędziny	Pszczyna (miasto)	Łaziska Górne
0 – 9	2005	1565	4042	402339	975	3407	1290
	2010	1198	3988	425614	1073	3632	1415
	2014	1312	4321	438364	1146	3658	1459
	zmiana 2005/14(%)	-16,2	6,9	9,0	17,5	7,4	13,1
10 – 49	2005	53	161	19825	44	182	69
	2010	56	181	21807	48	230	82
	2014	55	168	19291	49	217	77
	zmiana 2005/14(%)	3,8	4,3	-2,7	11,4	19,2	11,6
50 – 249	2005	17	34	3510	13	38	12
	2010	15	34	3611	10	42	15
	2014	17	34	3708	9	42	14
	zmiana 2005/14(%)	0,0	0,0	5,6	-30,8	10,5	16,7
250 i więcej	2005	1	1	592	0	5	1
	2010	2	2	603	0	4	2
	2014	2	2	570	0	2	1
	zmiana 2005/14(%)	100,0	100,0	-3,7	-	-60,0	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Negatywnym zjawiskiem jest zmniejszenie się o kilkaset osób w ciągu ostatnich pięciu lat liczby pracujących w Gminie w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób. Zjawisko to dotknęło także cały powiat bieruńsko-łędziński. Liczba pracujących w Bieruniu w stosunku do 2005 r. wzrosła tylko o 1%, podczas gdy w województwie śląskim – o ponad 8%, a w Pszczynie – aż o 25%. Jednocześnie warto zauważyć, że w pozostałych dwu analizowanych miastach liczba pracujących zmniejszyła się w stosunku do stanu sprzed dekady (Tab. 22). Zmniejszenie się liczby pracujących związane jest m.in. ze zwolnieniami grupowymi, jakie dotknęły kooperujące z zakładami Fiata w sąsiednich Tychach firmy z branży motoryzacyjnej w Bieruniu. Pomimo tego spadku, liczba pracujących na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym jest bardzo wysoka – Bieruń stanowi ważny ośrodek zatrudnienia, także dla pracowników spoza Gminy.

Tab. 22. Pracujący w podmiotach gospodarczych zatrudniających 10 i więcej osób

Jednostka terytorialna	Ogółem				Na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym		
	2005	2009	2014	% 2014/2005	2005	2009	2014
Bieruń	10 306	10 840	10 413	101,0	779	811	789
Powiat bieruńsko-łędziński	18 615	19 731	19 281	103,6	514	523	502
Woj. śląskie	1 097 204	1 171 892	1 187 471	108,2	358	386	410
Lędziny	6 560	6 772	6 287	95,8	636	625	570
Pszczyna (gmina)	9 784	11 421	12 270	125,4	306	351	376
Łaziska Górne	6 802	5 895	5 952	87,5	470	402	407

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura gospodarki

Gospodarka Bierunia opiera się na funkcjonujących na jego terenie kilku dużych zakładach, do których należą m.in.⁴:

- z branży wydobywczej: Kopalnia Węgla Kamiennego „Piast” – największy pracodawca w Bieruniu;
- z branży motoryzacyjnej: Auto Partner (części samochodowe), Johnson Controls (produkcja foteli samochodowych);
- z branży mleczarsko-spożywczej: Danone oraz Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska Bieruń;
- w branży chemicznej: Nitroerg S.A. (tworzywa sztuczne i materiały wybuchowe) oraz, ERG Bieruń-FOLIE Sp. z o.o. (folie), Europack-Foil (opakowania foliowe);
- w branży budowlanej: P.P.H.U. Carbud S.A.;
- w branży transportowo-spedycyjnej: TSL Unitrans i Dantrans.

Ponadto w bezpośrednim sąsiedztwie Gminy, w Tychach, znajduje się zakład Fiat Auto Poland S.A.. Od 2013 r. w Bieruniu funkcjonuje także Podstrefa (w ramach Podstrefy Tyskiej) Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, obejmująca 38,5 h terenów inwestycyjnych.

Strukturę branżową podmiotów gospodarczych w Gminie, na tle regionu, powiatu i sąsiednich ośrodków, przedstawiono w poniższej tabeli (Tab. 23). Na tle regionu zauważyć można przede wszystkim nieco wyższy odsetek podmiotów z sektora przetwórstwa przemysłowego, wyższy odsetek podmiotów związanych z działalnością finansową i ubezpieczeniową, a także bardzo niski udział podmiotów zajmujących się obsługą nieruchomości i niższy niż przeciętnie udział podmiotów związanych z działalnością profesjonalną, naukową i techniczną.

Tab. 23. Struktura branżowa podmiotów gospodarczych

Sektora PKD	Bieruń	pow. bieruń.- łędz.	woj. śląskie	Lędziny	Pszczyna (gm.)	Łaziska Górne
	Odsetek ogółu podmiotów gospodarczych [%]					
A rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0,6	1,2	1,1	1,2	2,8	0,7
B górnictwo i wydobywanie	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
C przetwórstwo przemysłowe	11,4	10,6	9,4	7,2	10,3	11,7
D wytwarzanie i zaopatrywanie w energię (...)	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1
E dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami (...)	0,6	0,6	0,4	0,7	0,4	1,0
F budownictwo	11,3	11,4	11,1	9,1	19,5	11,5
G handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów	28,3	27,5	28,3	23,8	25,6	29,5
H transport i gospodarka magazynowa	6,9	6,9	6,2	7,1	5,2	7,1
I działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3,4	2,9	3,2	2,2	2,9	4,1
J informacja i komunikacja	2,6	2,3	2,7	1,7	1,9	2,1
K działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3,7	2,8	3,4	2,2	2,2	2,5
L działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1,4	4,8	5,4	14,7	3,1	2,3
M działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	7,4	8,0	8,8	7,8	8,3	8,6
N działalność w zakresie usług administrowania i dział. wspierająca	2,2	2,1	2,6	2,2	2,8	3,0
O administracja publiczna (...)	0,5	0,5	0,4	0,4	0,3	0,5
P edukacja	3,3	2,9	3,6	2,7	3,3	3,3
Q opieka zdrowotna i pomoc społeczna	5,6	4,5	5,1	4,7	4,5	3,5
R działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1,5	2,0	1,8	2,3	1,7	1,2
S i T pozostała działalność usługowa	9,2	8,8	6,2	10,0	5,0	7,4

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Charakterystyczną cechą Bierunia jest wysokie zatrudnienie w przemyśle – 77% zatrudnionych pracuje w sekcjach PKD związanych z tą działalnością. Bardzo niski na tle regionu jest natomiast odsetek pracujących

⁴ Strategia Rozwoju Miasta Bierunia do 2020 r.

w usługach. Miasto cechuje się zatem znacznym stopniem uzależnienia lokalnej gospodarki od dużych zakładów przemysłowych – w tym kopalni węgla kamiennego.

Tab. 24. Pracujący wg wybranych sekcji PKD (2013 r.) w podmiotach zatrudniających powyżej 9 osób.

Jednostka terytorialna	przemysł i budownictwo	sekcje G, H, I, J	sekcje K, L	pozostałe usługi	przemysł i budownictwo	sekcje G, H, I, J	sekcje K, L	pozostałe usługi
	liczba pracujących				odsetek pracujących			
Bieruń	8183	1284	#	1116	77,0	12,1	#	10,5
powiat bieruńsko-lędziński	14800	1977	125	2910	74,6	10,0	0,6	14,7
woj. śląskie	502648	253298	49142	371478	42,6	21,4	4,2	31,5
Lędziny	#	282	69	1084	#	4,2	1,0	16,3
Pszczyna (gmina)	5404	2209	372	3951	44,3	18,1	3,0	32,4
Łaziska Górne	4044	765	#	1008	67,7	12,8	#	16,9

brak danych - dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Strategia rozwoju Bierunia wśród największych problemów gospodarczych miasta wskazuje właśnie **na znaczny stopień uzależnienia miasta od wielkich przedsiębiorstw, w tym kopalni węgla kamiennego oraz niski poziom dywersyfikacji i innowacyjności bazy ekonomicznej gospodarki lokalnej.** Towarzyszy temu niedorozwój sektora usług (w tym rynkowych), zwłaszcza nakierowanych na obsługę lokalnego rynku (wskazano np. brukarstwo, drogownictwo, ośrodki rehabilitacyjne, domy opieki, przedszkola, żłobki), a także z sektorów wiedzochłonnych (w tym IT). Zwrócono także uwagę na niski stopień zakorzenienia dużych przedsiębiorstw w mieście i niebezpieczeństwo relokacji działalności, co może bardzo niekorzystnie odbić się na rynku pracy w mieście. Warto jednak zwrócić uwagę, iż Bieruń jako ośrodek położony w pobliżu dużej aglomeracji korzysta także z jej rynku pracy, co łagodzi skutki ewentualnych zwolnień w lokalnych zakładach pracy. Strategia wskazuje także na niski stopień wykorzystania uzbrojonych terenów na cele działalności gospodarczej.

Sfera środowiskowa

Jakość powietrza

Na stan jakości powietrza w Bieruniu wpływa emisja z różnego rodzaju źródeł. Wyróżnić należy:

- źródła punktowe (zakłady przemysłowe, energetyka ciepła),
- źródła liniowe (transport, przede wszystkim komunikacja samochodowa),
- źródła powierzchniowe, tzw. „emisja niska”, związane ze spalaniem paliw do celów grzewczych (kotłownie lokalne i paleniska indywidualne).

Na terenie Bierunia Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach nie prowadzi monitoringu jakości powietrza. Miasto należy do strefy śląskiej oceny jakości powietrza wg Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza. Na podstawie danych zawartych w opracowaniu „Dwunasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim obejmująca 2013 r.”, obszar Bierunia, w ramach strefy śląskiej, został zakwalifikowany wg kryterium ochrony zdrowia do klasy A⁵ ze względu na poziom SO₂, NO₂, C₆H₆, CO, Pb, As, Cd, Ni, O₃ oraz do klasy C⁶ z powodu przekroczeń dopuszczalnych poziomów pyłów zawieszonych (PM₁₀, PM_{2,5}), oraz benzo(a)pirenu, powiększonych o margines tolerancji.

Główną przyczyną wystąpienia przekroczeń pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5} i benzo(a)pirenu w okresie zimowym jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków, natomiast w

⁵ Tj. strefy, w których poziom substancji nie przekracza poziomu dopuszczalnego lub poziomu docelowego.

⁶ Tj. strefy, w których poziom choćby jednej substancji przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji lub poziom docelowy

okresie letnim – zwiększenie natężenia ruchu, emisja wtórna zanieczyszczeń pyłowych z powierzchni odkrytych, np. dróg, chodników, boisk oraz niekorzystne warunki meteorologiczne, występujące podczas powolnego rozprzestrzeniania się emitowanych lokalnie zanieczyszczeń.

Ponieważ w Bieruniu stwierdzono przekroczenia stężeń głównie w miesiącach zimowych, można stwierdzić, iż spowodowane są one głównie niską emisją z systemów grzewczych, za którą odpowiada zwłaszcza sektor komunalno-bytowy. Dodatkowo w okresie zimowym sytuacja meteorologiczna niekorzystnie wpływa na przewietrzanie terenu ze względu na panujące okresy bezwietrzne, duże zachmurzenie i okresy niskiego ciśnienia barycznego.

Klimat akustyczny

Wyróżnić można trzy rodzaje hałasu – w zależności od źródła jego powstawania tj. hałas przemysłowy, komunikacyjny i komunalny. Hałas przemysłowy powodowany przez urządzenia i maszyny w obiektach przemysłowych i usługowych. Hałas przemysłowy w gminie Bieruń stanowi zagrożenie o charakterze lokalnym, występuje głównie na terenach sąsiadujących z zakładami przemysłowymi – w tym zwłaszcza z Kopalnią Piast.

Hałas komunikacyjny pochodzi od środków transportu drogowego, kolejowego i lotniczego. W Bieruniu hałas komunikacyjny w znacznym stopniu kształtuje klimat akustyczny Miasta. Głównym źródłem hałasu drogowego jest droga krajowa 44. Na odcinku drogi DK44 w buforze oddziaływania⁷ wśród terenów podlegających ochronie akustycznej dominuje zabudowa mieszkaniowo-usługowa stanowiąca około 20% całkowitej powierzchni objętej analizą. Ok. 4% powierzchni zajmuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna⁸.

Tory kolejowe przebiegają przez środek Bierunia Starego oraz przez północną i wschodnią część Bierunia Nowego. Ze względu na to, że ruch pociągów zarówno osobowych, jak i towarowych nie jest duży, nie powoduje zagrożeń klimatu akustycznego

Na terenie gminy Bieruń odczuwalne są wstrząsy dochodzące z terenu zakładu Nitroerg S.A., z ruchu zakładu KWK „Piast” oraz linii kolejowych i dróg zwłaszcza ul. Warszawskiej i Wawelskiej.

Przekształcenia powierzchni ziemi

Naturalna rzeźba terenu Bierunia jest mało urozmaicona, deniwelacje nie przekraczają na większości obszaru Gminy 10 m (maksymalne wynoszą 38 m), a teren obniża się generalnie w kierunku południowym i wschodnim – tj. dolin rzek: Wisły, Gostyni i Przemszy. Rzeźbę terenu charakteryzuje występowanie odizolowanych pagórów o różnej wysokości, oddzielonych rozległymi dolinami o charakterze kotlino- wym. Najwyższe punkty Bierunia to Góra Chełmeczki (263 m n.p.m.) w południowo-zachodniej części Miasta i Górnica Bijasowicka (257 m n.p.m.) w jego centralnej części

Naturalne ukształtowanie terenu zostało znacząco przekształcone przez działalność człowieka. Do charakterystycznych antropogenicznych elementów rzeźby należą niecki zapadliskowe, formy wyrobiskowe, nasypy i hałdy, czy powierzchnie zrównań związanych z budową infrastruktury technicznej i inną działalnością gospodarczą. Specyficzną formą terenu położoną w centrum Bierunia jest historyczna grobla dawnego Wielkiego Stawu Bieruńskiego.

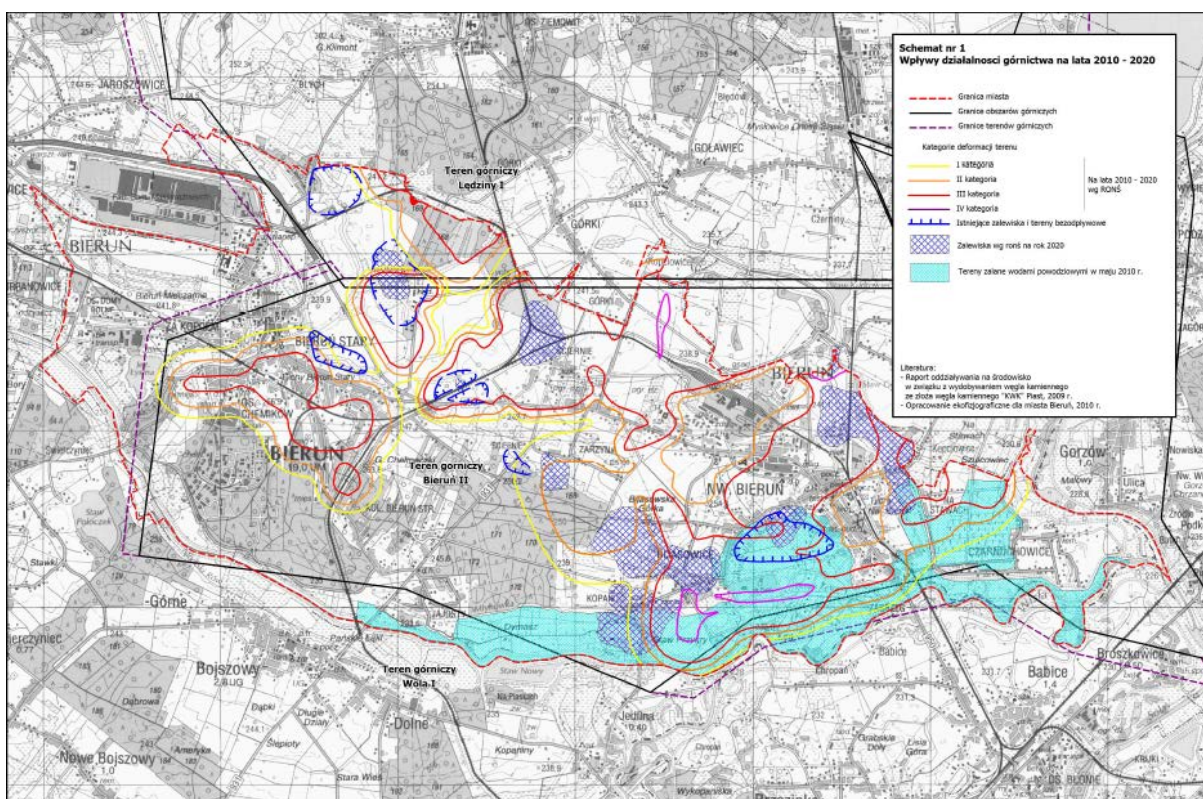
Znaczne przekształcenia rzeźby terenu spowodowała eksploatacja złóż węgla kamiennego, przede wszystkim prowadzona przez KWK „Piast” oraz częściowo przez KWK „Ziemowit”. Podziemna eksploatacja górnicza powoduje deformacje terenu – ciągle oraz nieciągle, wstrząsy górotworu, a także zmiany warunków wodnych. Główny wpływ tej działalności to osiadanie terenu. Około 1/3 terenu gminy Bieruń znajduje się w zasięgu oddziaływania górniczego, które określone jest wielkością kategorii deformacji terenu (im wyższa kategoria tym większe oddziaływanie). IV kategoria deformacji obejmuje tereny, które wymagają szczególnych zabezpieczeń obiektów budowlanych. Tereny te leżą w: Bijasowicach, pomiędzy ul. Bijasowicką a linią kolejową relacji Tychy – Oświęcim, w Czarnuchowicach w rejonie ul. Wawelskiej oraz

⁷ Obszar objęty analizą akustyczną obejmuje bufor 2×800 m (oraz teren pasa drogowego o średniej szerokości ok. 30 m), położony po obu stronach drogi.

⁸ Wg „Aktualizacji programu ochrony środowiska dla miasta Bierunia na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021”

koryta Potoku Goławieckiego, pomiędzy ul. Wawelską (od południa) i Barbórki (od zachodu) a korytem Potoku Goławieckiego oraz stanowią fragment terenu położony pomiędzy terenem KWK „Piast” (na południu) a granicą administracyjną gminy Bieruń (na północny). Obszary III kategorii deformacji terenu (tereny wymagające częściowych zabezpieczeń obiektów budowlanych) obejmują tereny leżące: przy dworcu kolejowym w Bieruniu Starym, w rejonie Potoku Stawowego i Potoku Ściernie, obszar położony w rejonie ul. Wapiennej oraz większą część terenu zabudowy w Bieruniu Nowym (na wschód od Kopalni „Piast”) oraz w Bijasowicach.⁹ Oddziaływanie górnictwa węgla kamiennego syntetycznie przedstawiono na Ryc. 9.

Do charakterystycznych form terenu powstałych w wyniku działalności górniczej należą też stożkowe hałdy we wschodniej części Bierunia Nowego zwane „Paciorkowcami”. Zostały one usypane ze skały płonnej przez Kopalnię „Piast” na terenie dawnych stawów, zdegradowanych działalnością górniczą. Teren ten miał być po rekultywacji zagospodarowany przez Kopalnię jako park, jednak do realizacji tej inwestycji nie doszło. Obecnie właścicielem obszaru jest Gmina, która posiada dokumentację projektową przekształcenia terenu w ogólnodostępny park.

Ryc. 9. Wpływ działalności górnictwa na lata 2010-2020

Źródło: SUiKZP Bierunia

Stan wód i zagrożenie powodziowe

Obszar Miasta leży w zlewni Wisły (stanowiącej południowo-wschodnią granicę Miasta) i jest odwadniany przez jej lewobrzeżne dopływy: Gostynkę (zwaną też Gostynią, z dopływami: Mleczną i Potokiem Tyskim), Potok Bijasowicki (z dopływem Potok Stawowy), Potok Goławiecki (z dopływem Potok Mąkołowiec) oraz Przemszą. Koryto Gostynki, stanowiącej zachodnią i północną granicę Miasta jest obwałowane i uregulowane, stanowi ona także kolektor dla wód słonych dołowych z kopalni „Piast” i częściowo kopalni „Ziemowit”. Potok Goławiecki płynie uregulowanym korytem przez Nowy Bieruń. Znaczną część

⁹ Za: „Opracowanie ekofizjograficzne dla miasta Bieruń”, EKOID, Katowice 2010.

przepływu stanowią zrucane do Potoku słone wody dołowe z KWK „Ziemowit”, a ponadto zrucane są do niego oczyszczone ścieki z kopalni „Piast” oraz woda odpompowywana ze zbiornika retencyjnego w Ścierniach. Rzeka Przemsza jest największym z dopływów Wisły na terenie Gminy. Stanowi fragment jej wschodniej granicy i płynie z północy na południe szeroką z doliną częściowo uregulowanym i obwałowanym korytem.

Większość rzek przepływających przez Bieruń prowadzi wody złej jakości, wysoce zmineralizowane. Ogólny stan wód powierzchniowych w punktach pomiarowo-kontrolnych monitoringu wód powierzchniowych w Bieruniu na rzekach: Wiśle, Gostyni, Mlecznej, Przemszy oraz potoków: Goławieckiego i Tyskiego oceniono jako zły. Wody powierzchniowe w dwóch punktach pomiarowych określono jako wody o słabym potencjale ekologicznym, w jednym punkcie jako wody o umiarkowanym potencjale ekologicznym i w trzech punktach jako wody o złym potencjale ekologicznym¹⁰. Mniejsze cieką, takie jak Potok Stawowy, prowadzą na ogół wody dobrej jakości. Zbiorniki powierzchniowe zlokalizowane w Bieruniu posiadają wody dobrej jakości, mieszczące się w I i II klasie czystości, głównie dlatego, iż zasilane są jedynie z opadów i wód gruntowych i nie posiadają kontaktu z wodami rzek, które prowadzi znaczące ilości zmineralizowanych wód kopalnianych.

Na obszarze Miasta występują sztuczne zbiorniki wodne o różnej genezie i rozmiarach. Największym jest jezioro Łysina (ok. 14,5 ha), zlokalizowane w zachodniej części miasta w widłach rzeki Gostynki i Mlecznej i powstałe poprzez wypełnienie wodą wyrobiska popiaskowego. Zbiornik jest wykorzystywany jako rezerwa wody dla zakładów Fiat Autopoland. W dolinie Potoku Goławieckiego, w pobliżu Paciorkowców, znajduje się Staw Goldman (ok. 6,3 ha). Inne, mniejsze zbiorniki wodne to pozostałości po stawach rybnych lub zalewiska powstałe w nieckach bezodpływowych, które tworzą się wskutek osiadania terenu. W dolinie Wisły w Czarnuchowicach i Bieruniu Nowym występują starorzecza.

Jednym z problemów Gminy jest zagrożenie powodziowe, wynikające z położenia, rzeźby terenu i gęstej sieci hydrologicznej, które zostało dodatkowo spotęgowane skutkami eksploatacji górniczej. Tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi to przede wszystkim obszar Bijasowic oraz Bierunia Nowego, które to położone są poniżej poziomu wód powodziowych spływających obwałowanymi rzekami: Wisłą i Gostynką. Również obszar Czarnuchowic, który położony jest w widłach Wisły i Przemszy, jest silnie narażony na niebezpieczeństwo powodzi w przypadku przerwania się wałów przeciwpowodziowych. Występuje także zjawisko tzw. cofki (podwyższenia lustra wody dopływów Wisły w przypadku wysokiego stanu tej ostatniej), powodujące podtopienia i zalania wzdłuż dopływów Wisły. Ostatnia duża powódź w Gminie miała miejsce w 2010 r. Wg *Planu Ochrony Przeciwpowodziowej Gminy Bieruń* obszar zagrożony zalaniem przez powódź zamieszkuje ok. 2,7 tys. osób.

Walory przyrodnicze i tereny zielone

Ochronie obszarowej przyrody podlega bardzo niewielki obszar gminy – w południowej jej części, u ujścia rzeki Gostyni do Wisły znajduje się niewielki fragment Specjalnego Obszaru Ochrony Ptaków – Natura 2000 „Stawy w Brzeszczach”. Ochroną, jako pomniki przyrody, objęto jeszcze kilka drzew. Pomimo braku formalnej ochrony, znaczna część Bierunia posiada wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe. Stanowią one – zwłaszcza ze względu na bliskość konurbacji śląskiej znaczący potencjał rozwojowy miasta, jako podstawa rozwoju aktywnej turystyki i rekreacji. „Opracowanie ekofizjograficzne dla miasta Bieruń” do obszarów o szczególnych wartościach przyrodniczych zalicza: większe kompleksy leśne, pasy, kępy zadrzewień i zarośli, zachowane w dolinach cieków płaty wilgotnych świeżych łąk. Szczególną wartość posiadają ekosystemy związane z ciekami i zbiornikami wodnymi (w tym starorzeczami i pozostałościami dawnych stawów), stanowiące siedliska rzadkich gatunków oraz pełniące rolę korytarzy ekologicznych. Cytowane opracowanie proponuje objęcie najcenniejszych części Miasta ochroną o różnym stopniu intensywności – od ochrony lokalnej (w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego), poprzez utworzenie użytków ekologicznych oraz większych

---

¹⁰ Za: „Aktualizacja programu ochrony środowiska dla miasta Bierunia na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021”

obszarów chronionego krajobrazu. Obszary chronione (istniejący i proponowane) przedstawiono na mapie (

Ryc. 10).

Tereny zieleni, zwłaszcza tereny zieleni urządzonej oraz lasy, poza wartościami ekologicznymi stanowią też ważny element budujący jakość życia w mieście, zwłaszcza jako miejsce rekreacji mieszkańców. W Bieruniu tereny lasów i zieleni urządzonej zajmują łącznie ok. 682 ha (Tab. 25), co stanowi prawie 17% powierzchni Gminy. Największą powierzchnię zajmują lasy - ok. 15% powierzchni Bierunia. Znacznie mniejsza jest powierzchnia zieleni urządzonej – którą stanowią przede wszystkim zieleńce i zieleń uliczna. Podstawowym deficytem w tym zakresie jest natomiast brak parku miejskiego. W tym kontekście szczególnie istotne staje się zagospodarowanie obszaru tzw. Paciorkowców. Należy zauważyć, że w trakcie prowadzonych konsultacji społecznych, był to także jeden z częściej wskazywanych w ankietach obszarów wymagających zagospodarowania.

Tab. 25. Tereny zieleni urządzonej i lasy w Bieruniu (2014 r.)

Tereny zieleni	ha
Ogółem, w tym:	681,6
Zieleń urządzona ogółem, w tym:	90,6
Parki	0
Zieleńce	40,8
Zieleń uliczna	35,2
Tereny zieleni osiedlowej	14,6
Lasy ogółem, w tym:	591,0
Lasy gminne	25,4

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

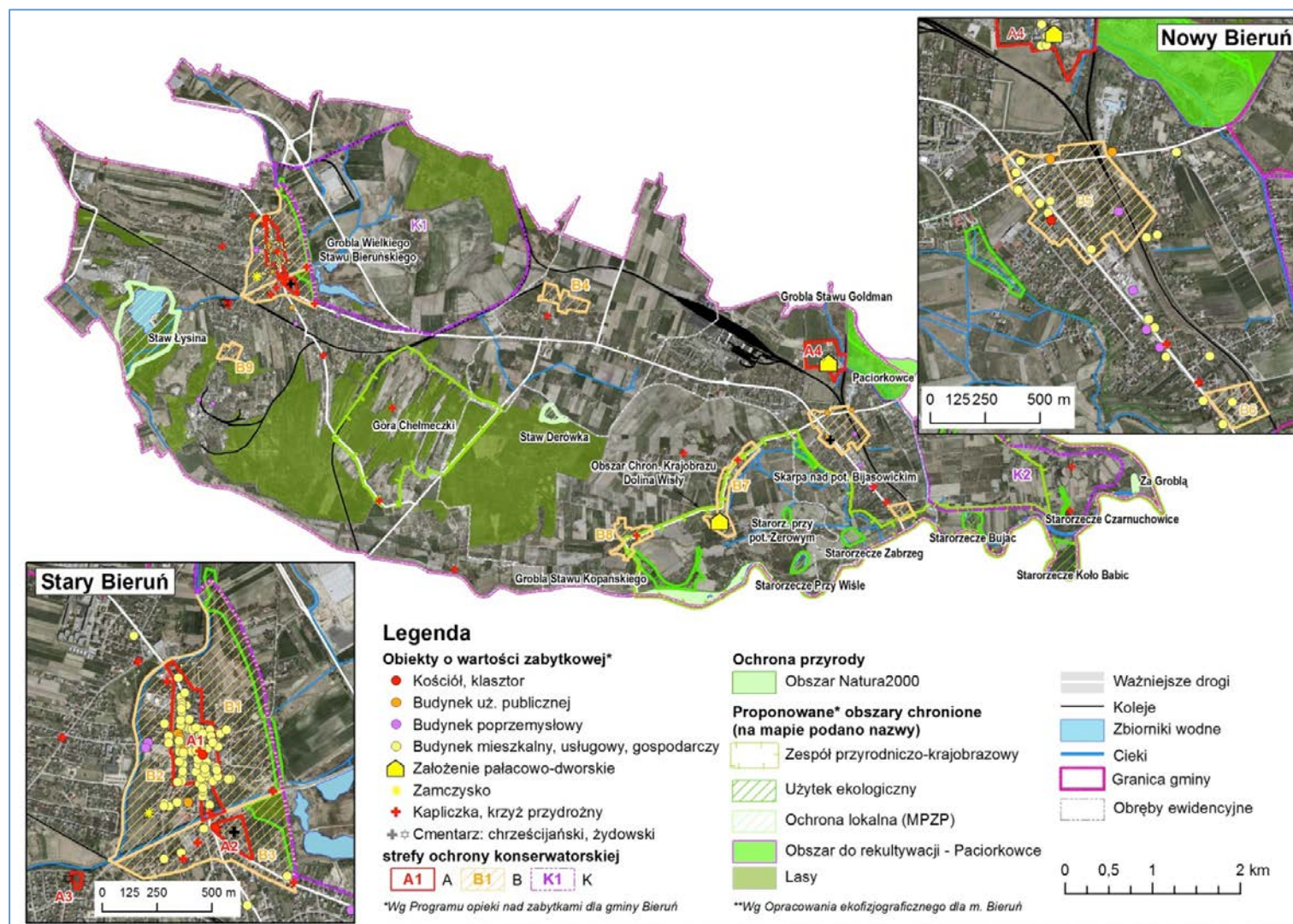
Na tle miast regionu odsetek terenów zieleni w ogólnej powierzchni Bierunia nie jest bardzo wysoki – niemniej na tle powiatu czy sąsiednich miast (z wyjątkiem Pszczyny) o podobnej wielkości jest to wartość porównywalna lub wyższa (tabela poniżej).

Tab. 26. Tereny zieleni - wskaźniki (2014 r.)

Jednostka terytorialna	Zieleń ogółem (las i zieleń urządzona)	Lasy	Zieleń urządzona	
	% pow. jednostki	% pow. jednostki	% pow. jednostki	m²/na mieszk.
Bieruń	16,8	14,60	2,2	46
powiat bieruńsko-łódziński	15,3	14,45	0,8	22
woj. śląskie	32,9	31,93	0,9	25
woj. śląskie - miasta	31,0	28,13	2,9	31
Łędziny	14,8	13,78	1,0	19
Pszczyna (miasto)	15,9	6,38	9,5	82
Łaziska Górne	11,7	9,93	1,7	16

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważną rolę jako miejsca rekreacji stanowią w Bieruniu także inne obszary, nie stanowiące oficjalnie terenów zieleni urządzonej i nie ujęte w powyższych statystykach. Do najważniejszych należy zaliczyć Zbiornik Łysina, służący rekreacji i kąpielom, posiadający znaczenie ponadlokalne. Ze względu na bliskość zwartej, historycznej zabudowy istotne są także obszary w pobliżu bieruńskiej starówki – Grobla i tereny zielone wzdłuż rzeki Mlecznej. Do celów wędkarskich wykorzystywane są, poza Łysiną, staw Goldman, a także rzeka Przemsza. Ponadto w północno-zachodniej części miasta (w pobliżu Paciorkowców) funkcjonuje klub Jeździecki „Solec”.

Ryc. 10. Walory przyrodnicze i kulturowe Bierunia. Źródło: Opracowanie własne. Ortofotomapa: geoportal.gov.pl

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

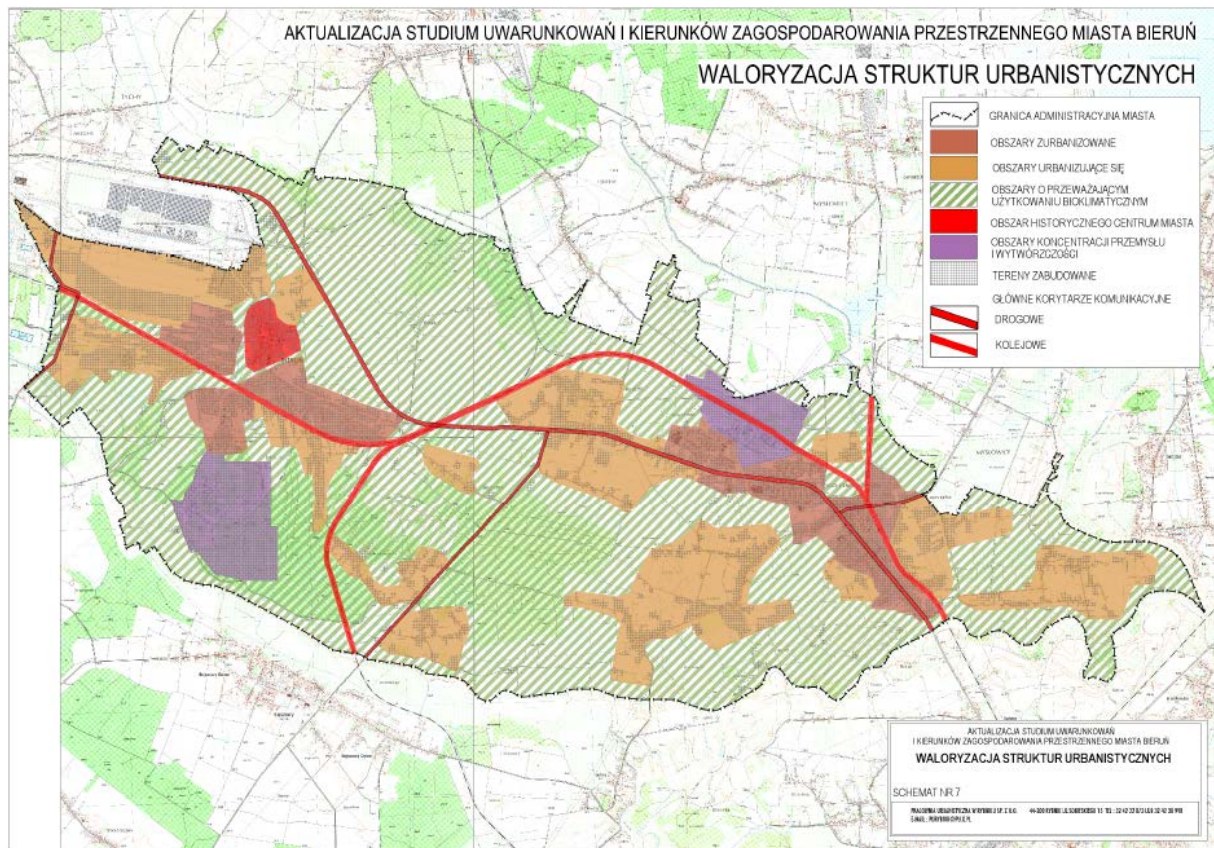
Struktura przestrzenna Miasta

Jednym z ważniejszych uwarunkowań rewitalizacji Bierunia jest jego struktura przestrzenna, wynikająca z uwarunkowań historycznych i współcześnie prowadzonych działań inwestycyjnych. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wyróżnia następujące charakterystyczne cechy struktury przestrzennej Miasta:

- **funkcjonowanie dwóch odrębnych skupisk miejskich** – historycznego Bierunia Starego oraz Bierunia Nowego, sąsiadujących z jednostkami o charakterze wiejskim: Jajosty, Ściernie, Bijasowice i Czarnuchowice, skupiska miejskie stanowią najbardziej zurbanizowaną część gminy, na których koncentruje się działalność usługowa, handlowa i produkcyjna;
- **dominuje na obszarze miasta zabudowa jednorodzinna** (często powiązana z usługami bądź produkcją), na niewielkich obszarach występuje zabudowa wielorodzinna, na obszarze miejscowości wiejskich przeważa zabudowa jednorodzinna; uzupełnia ją ustępująca zabudowa zagrodowa;
- **tereny przemysłowe** koncentrują się głównie w obrębie Bierunia Nowego (Kopalnia Węgla Kamiennego „Piast”) oraz w zachodniej części miasta przy granicy z Tychami;
- **występowanie znacznej ilości terenów otwartych** (rolnych, łąkowych, nieużytków), które stanowią dystans przestrzenny pomiędzy zabudową poszczególnych jednostek;
- **historycznym i faktycznym centrum miasta jest rynek Bierunia Starego**; każda z pozostałych jednostek osadniczych posiada **swoje własne centrum**, najczęściej zlokalizowane wzdłuż obsługującej ją drogi, przy czym przestrzenie publiczne wokół obiektów usługowych pełniących rolę lokalnego centrum nie tworzą systemu, który można określić jako sprzyjający integracji mieszkańców;
- **bardzo zróżnicowana jest architektura** i rozplanowanie zabudowy w poszczególnych jednostkach osadniczych, nabierającej niejednokrotnie cech zabudowy chaotycznej.

Strukturę urbanistyczną miasta oraz jej waloryzację przedstawiono na mapie (Ryc. 11).

Ryc. 11. Struktura urbanistyczna Bierunia – waloryzacja

Źródło: SUiKZP Bierunia

Użytkowanie terenu

Historycznie ukształtowana struktura przestrzenna Miasta, ma odbicie w specyficznej strukturze użytkowania terenu. Zauważyć można przede wszystkim stosunkowo niski, w porównaniu z miastami w sąsiednich powiatach, udział terenów zabudowanych i zurbanizowanych, które stanowią tylko 20% powierzchni Miasta. Znaczący jest natomiast udział gruntów leśnych – stanowiących prawie 18% Bierunia. Tereny otwarte (rolne, wody) stanowią łącznie prawie 60% powierzchni Bierunia. Warto też zauważyć iż na tle jednostek o podobnej liczbie ludności Bieruń jest miastem stosunkowo rozległym, co przekłada się na niską gęstość zaludnienia, wynoszącą 485 os./km².

Tab. 27. Struktura użytkowania terenu

Kategoria użytkowania	Bieruń		Łędziny		Łaziska Górne		Pszczyna (miasto)	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
użytki rolne, w tym:	2346	57,9	1919	60,6	910	45,3	1133	50,4
grunty orne	1399	34,6	1181	37,3	670	33,4	764	34,0
łąki i pastwiska	830	20,5	663	20,9	210	10,5	286	12,7
sady	13	0,3	15	0,5	13	0,6	9	0,4
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	712	17,6	500	15,8	219	10,9	166	7,4
grunty pod wodami razem	74	1,8	8	0,3	0	0,0	24	1,1
grunty zabudowane i zurbanizowane razem, w tym:	821	20,3	637	20,1	797	39,7	878	39,0
tereny mieszkaniowe	261	6,4	236	7,5	263	13,1	369	16,4
tereny przemysłowe	225	5,6	129	4,1	301	15,0	50	2,2
tereny inne zabudowane	36	0,9	43	1,4	15	0,7	137	6,1
tereny rekreacji i wypoczynku	14	0,3	38	1,2	54	2,7	111	4,9

Kategoria użytkowania	Bieruń		Lędziny		Łaziska Górne		Pszczyna (miasto)	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
tereny transportu	258	6,4	189	6,0	161	8,0	197	8,8
nieużytki i tereny różne	96	2,4	101	3,2	81	4,0	48	2,1
Ogółem	4049	100,0	3165	100,0	2007	100,0	2249	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Charakterystyka dzielnic Bierunia

Na dzisiejszy Bieruń składa się kilka historycznie odrębnych miejscowości. Najważniejszymi ośrodkami osadniczymi o miejskim charakterze są Bieruń Stary oraz Bieruń Nowy, odległe o 7 km. Pozostałe części Miasta są znacznie słabiej zurbanizowane i obejmują dawne wsie: Jajosty, Ściernie, Bijasowice i Czarnuchowice, z zabudową jednorodziną, częściowo – zagrodową.

1. Bieruń Stary

Bieruń (od XIX wieku Bieruń Stary) zawdzięcza rozwój położeniu na szlaku handlowym łączącym Kraków z Opawą. Po raz pierwszy wzmiankowany jest jako osada w 1376 roku. W miejscu gdzie szlak schodził z pagórków w zabagniony teren rzeki Mlecznej wzniesiono punkt kontrolny i celny, w postaci wieży wartowniczej na warownym kopcu, stanowiące załazek osady i późniejszego miasta. Rozwój gospodarczy miasta przypada na XVI w., kiedy to miasto otrzymało przywileje targowe. W 1517 roku Bieruń stał się częścią Wolnego Pszczyńskiego Państwa Stanowego, jego istnienie zatwierdził król czeski Ferdynand I, przyznając tytuł Wolnego Pana magnatom węgierskim z rodziny Turzonów. Turzonowie wybudowali w mieście m. in. browar (1525 r.) oraz rozwinęli na terenie Bierunia gospodarkę rybną. W 1536 rozbudowano okoliczne stawy, tworząc Wielki Staw Bieruński. W 1743 r. Bieruń znalazł się w państwie pruskim i utracił prawa miejskie, które odzyskał w 1865 r. – już jako Bieruń Stary (Alt Berun). Przełom XIX i XX wieku to okres industrializacji – powstały m. in. zakłady materiałów wybuchowych (ob. Nitroerg).

Zabytkowa część Bierunia Starego zachowała układ miasta z okresu lokacji z Rynkiem, z narożników którego wychodzą pod kątem prostym po dwie ulice i sąsiadujący od strony wschodniej kościół parafialny. Miasteczko, aż do pożaru w 1847 roku było drewniane, poza wzniesionym w 1768 r. kościołem i paru kamieniami przy rynku. Obecną zabudowę rynku stanowi zespół jednopiętrowych kamienic o zróżnicowanych elewacjach. Zabudowa przy ulicach odchodzących od Rynku jest zwarta, pierzejowa, głównie parterowa i jednopiętrowa. Zachowała się także grobla z XVI wieku, pozostałość po osuszonym w XIX wieku Wielkim Stawie Bieruńskim. Jednym z najważniejszych obiektów jest Kopiec – grodzisko stożkowate - pozostałość po średniowiecznym gródku obronnym, do XIX wieku – osobne sołectwo.

W 1975 r. Bieruń Stary został włączony do Tychów, a w zachodniej części powstały tereny przemysłowe (m.in. Fabryka Samochodów Małolitrażowych, obecnie Fiat Auto Poland S.A., Mleczarnia oraz osiedle mieszkaniowe (os. Homera). Po odzyskaniu niezależności przez miasto tereny przemysłowe pozostały w granicach Tychów, a os. Homera przyłączono do Bierunia. Ponadto duże osiedle mieszkaniowe znajduje się przy ul. Chemików.

2. Bieruń Nowy

Powstanie Bierunia Nowego związane jest z budową w 1824 r. pierwszej na Górnym Śląsku szosy międzypaństwowej, która biegła z Wrocławia do Krakowa m.in. przez Bieruń. Na skrzyżowaniu tejże szosy ze starą drogą z Bytomia do Oświęcimia, w Zabrzegu (Solcu) powstała nowa kolonia, którą zaczęto nazywać Nowym Bieruniem. Zawdzięczała ona swój rozwój budowie: gmachu królewsko-pruskiego Głównego Urzędu Celnego, remizy towarowej, factorii solnej, gospody, szkoły podstawowej oraz apteki, masarni, piekarni i powstaniu pojedynczych gospodarstw. W Nowym Bieruniu znajdował się Główny Urząd Pocztowy, a od 1850 roku delegatura Sądu Powiatowego, z prawem sądenia przestępstw kryminalnych. Oficjalnie nowa osada w 1833 roku otrzymała nazwę Nowy Bieruń. Budowa wspomnianych obiektów administracyjnych pociągnęła za sobą napływ urzędników celnych, funkcjonariuszy granicznych, urzędników pocztowych, nauczycieli, sędziów i różnego rodzaju rzemieślników oraz robotników wykwalifikowanych. Rozwój Bierunia Nowego

przyspieszyła budowa linii kolejowej z Oświęcimia do Mysłowic w 1853 r., która sprzyjała rozwojowi osadnictwa oraz przyczyniła się do napływu innych grup zawodowych, w tym kolejarzy. W latach 1972-75 na terenie Bierunia Nowego (ówczesnie dzielnicy Tychów) powstała Kopalnia Węgla Kamiennego „Bieruń” (obecnie KWK „Piast”). Z Kopalnią związane są dwa duże modernistyczne osiedla mieszkaniowe – przy ul. Węglowej i Granitowej.

Ochrona zabytków

Strefy ochrony konserwatorskiej

W SUIKZP wyznaczone zostały strefy ochrony konserwatorskiej – „A” (pełnej ochrony), „B” – ochrony pośredniej (

Ryc. 10). Na obszarze miasta wyznaczono cztery strefy „A” pełnej ochrony konserwatorskiej.

- Strefa „A1”: Bieruń Stary – Stare Miasto – Obszar Strefy pokrywa się z obszarem układu urbanistycznego Starego Miasta wpisanym do rejestru zabytków;
- Strefa „A2”: Bieruń Stary – teren cmentarza rzymsko – katolickiego wraz z kościołem drewnianym p.w. św. Walentego przy ul. Krakowskiej;
- Strefa „A3”: Bieruń Stary – teren cmentarza żydowskiego przy ul. Wita;
- Strefa „A4”: teren dawnego folwarku Solec przy ul. Barbórki 12.

Strefą „B” objęto dziewięć obszarów:

- Strefa „B1”, Bieruń Stary, obejmuje tereny przylegające od wschodu do centralnej części Starego Miasta objętego strefą „A1” pełnej ochrony konserwatorskiej, w strefie zawarta część historycznej Grobli;
- Strefa „B2”, Bieruń Stary, obejmuje tereny przylegające od zachodu do strefy „A1”, zawiera obszar pomiędzy zwartą zabudową Starego Miasta, a rzeką Mleczną i Potokiem Stawowym z tzw. „zamazyskiem stożkowym” zwanym Kopiec;
- Strefa „B3”, Bieruń Stary, otacza historyczny, urbanistyczny układ Bierunia Starego. Strefa obejmuje południowy obszar Bierunia Starego m.in. południową część Grobli oraz stanowi otulinę strefy „A2”;
- Strefa „B4” - układ ruralistyczny z zabudową siedliskową wsi Ściernie, obejmuje historyczny układ ruralistyczny z zagrodową zabudową siedliskową dawnej wsi Ściernie z pozostałościami zabudowy dawnego folwarku po północnej stronie ul. Kamiennej.
- Strefa „B5” pośredniej ochrony konserwatorskiej – centralna część Bierunia Nowego z zachowaną w dużym stopniu historyczną XIX wieczną zabudową, regularnym szachownicowym układem urbanistycznym rozplanowanym w oparciu o dawny pruski trakt drogowy o znaczeniu międzynarodowym, kościołem p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa wraz z cmentarzem oraz zabudowaniami dworca kolejowego;
- Strefa „B6” - Zabrzeg, teren dawnego zespołu dworsko-folwarcznego z zachowaną zabudową gospodarczą (pałac z II poł. XIX w. wyburzono);
- Strefa „B7” – Bijasowice, obejmuje: układ ruralistyczny dawnej wsi w typie rzędówki z zachowaną w dużym stopniu historyczną zabudową siedliskową, teren dawnego zespołu dworsko-folwarcznego (ul. Jagiełły 78) z zachowaną historyczną zabudową gospodarczą, czworakami oraz dworkiem;
- Strefa „B8” – Kopań, obejmuje teren dawnej wsi o historycznym układzie ruralistycznym z częściowo zachowaną historyczną zabudową siedliskową;
- Strefa „B9” – rejon osiedla robotniczego zakładów ERG – Bieruń przy ul. Chemików.

Studium wyznacza dwie strefy „K” – ochrony krajobrazowej. Są to:

- Strefa „K1” – Bieruń Stary. Strefa obejmuje część obszaru zajętego pierwotnie (XVI-XIX w.) przez Wielki Staw Bieruński położony na wschód od Bierunia Starego i oddzielony od Miasta zachowaną do dzisiaj Groblą (tzw. Grobel), obecnie łąki i pola uprawne z zabudową gospodarczą i mieszkalną byłego PGR-u oraz zalesione;

- Strefa „K2” – Czarnuchowice, obejmuje obszar dawnej wsi, usytuowany w widłach Wisły i Przemszy, z rozproszoną, częściowo zachowaną historyczną zabudową zagrodową usytuowaną na rozległym obszarze z licznymi oczkami wodnymi, sadzawkami (pozostałości stawów hodowlanych) i ciekami wodnymi o dużych walorach krajobrazowo-kulturowych oraz przyrodniczych.

Ponadto wyznaczono siedem stref E – ochrony ekspozycji tj. „E1” (widok z ul. Oświęcimskiej), „E2” (widok z ul. Turyńskiej), „E3” (widok z zachodniego brzegu rzeki Mlecznej), „E4” (widok z ul. Chemików), „E5” (punkt widokowy ze skrzyżowania ulic Krakowskiej i Turyńskiej), „E6” (punkt widokowy z ul. Chemików w rejonie wiaduktu kolejowego), „E7” (punkt widokowy z ul. Turyńskiej w rejonie skrzyżowania z ulicą Chemików).

Wyznaczono także dwie strefy ochrony archeologicznej („W”) tj. stanowisko archeologiczne tzw. gródek „na kopcu” przy ulicy Kopcowej oraz centrum Bierunia Starego (pokrywa się z granicami strefy „A1” oraz obszarem układu urbanistycznego miasta wpisanego do rejestru zabytków). Ponadto granicami strefy obserwacji archeologicznej objęto 7 zinwentaryzowanych stanowisk archeologicznych w Bieruniu Starym (6 stanowisk) i Jajostach (1 stanowisko).

Obiekty zabytkowe

Do rejestru zabytków wpisano w Bieruniu kilkanaście obiektów (tabela poniżej), w tym m.in. układ urbanistyczny miasta Bieruń Stary. Do najważniejszych zabytków Miasta należą także kościoły: parafialny p.w. św. Bartłomieja w Bieruniu Starym oraz cmentarny, drewniany p.w. św. Walentego. Charakterystycznym zabytkiem i jednocześnie najstarszą budowlą miasta jest zamczysko stożkowe – tzw. Kopiec.

Tab. 28. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Lp.	Adres	Obiekt	Numer rejestru zabytków/Data wpisu
1.	Bieruń Nowy ul. Warszawska 294	Budynek kościoła parafialnego pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, wzniesiony w 1909 roku w stylu z elementami neogotyku wg projektu budowniczego Niepla z Mikołowa, przebudowany i powiększony w 1925 r. wg planów inż. Ebnera oraz w 1926 i 1948 r. Wpis do rejestru obejmuje budynek kościoła w obrysie murów zewnętrznych.	402/13, 26 II 2013
2.	Bieruń Stary ul. Krakowska 39	Kościół cmentarny pod wezwaniem św. Walentego Granice obejmują całość obiektu w ramach ogrodzenia i wyposażenie wnętrza.	A/423/14 woj. śląskie A 674/66, 28 V 1966 woj. katowickie
3.	Bieruń Stary	Krzyż na cmentarzu przy kościele p.w. św. Walentego, kamienny, wysokości około 5 m, barokowo-ludowy z 1807 r. Krzyż nagrobny księdza Jana Kantego Zychonia na cmentarzu kościelnym, odlew żeliwny, wykonany po 1832 r.	B 473/74, 19 IV 1974 woj. katowickie
4.	Bieruń Stary ul. Krakowska 3	Kościół parafialny pod wezwaniem świętego Bartłomieja. Granice obejmują całość obiektu w ramach ogrodzenia i wyposażenie wnętrza.	A 675/66, 28 V 1966 woj. katowickie
5.	Bieruń Stary	Figura przydrożna Najświętszej Panny Marii Niepokalanie Poczętej, usytuowana obok kościoła p.w. świętego Bartłomieja Apostoła, kamienna, wysokość około 5 m, barokowa z 1723 roku.	B 472/74, 16 IV 1974 woj. katowickie
6.	Bieruń Stary	Układ urbanistyczny miasta Bieruń Stary. Granice obejmują obszar miasta zamknięty ulicami: a) od wschodu ul. Trochy z wylotem ul. Wylotowej w kierunku wschodnim; b) od północy wschodnim odcinkiem ul. Adama do ul. Kamienicznej; ul. Kamieniczną w kierunku północnym do końca i tyłami parcel u zbiegu ul. Oświęcimskiej i Macieja;	A 731/66, 15 VI 1966 woj. katowickie

Lp.	Adres	Obiekt	Numer rejestru zabytków/Data wpisu
		c) od zachodu ul. Macieja z wylotem ul. Licealnej w kierunku zachodnim oraz tyłami parcel zachodniej strony ul. Słowackiego do ul. Spyry; d) od południa ul. Spyry i Kudery, z wylotem ul. Krakowskiej w kierunku południowym.	
7.	Bieruń Stary	Krzyż przydrożny usytuowany na wschód od kościoła p.w. św. Bartłomieja, przy wale ziemnym (nad rzeczką), kamienny, z około połowy XIX w.	B 474/74, 24 IV 1974 woj. katowickie
8.	Bieruń Stary	Zamczysko stożkowe zw. Kopic, w południowo-zachodniej części miasta, na przedmieściu zwanym Starym Sołtysowem lub Sołtysowem Kopicznym. Zamczysko pochodzące z XIII – XIV w. posiada kształt zbliżony do czworoboku. Stanowisko archeologiczne położone po prawym brzegu rzeki Mlecznej, w południowo-zachodniej części miasta.	372/53, 12 I 1953 woj. katowickie C 819/67, 21 XII 1967 woj. katowickie
9.	Bieruń Stary	Krzyż przydrożny usytuowany w sąsiedztwie domu przy ulicy Mikołowskiej 36, kamienny, z 1810 roku.	B 475/74, 6 III 1974 woj. katowickie
10.	Bieruń Stary	Zespół stelli nagrobnych na cmentarzu żydowskim, z XIX w.	B 479/74, 16 IV 1974 woj. katowickie
11.	Bieruń Stary ul. Marcina	Krzyż przydrożny przy ulicy Marcina pomiędzy numerami 9 i 10, kamienny, barokowo – ludowy, z pierwszej ćwierci XIX wieku.	B 482/74, 24 IV 1974 woj. katowickie
12.	Bieruń Stary ul. Krakowska	Krzyż przydrożny przy ulicy Krakowskiej naprzeciw numerów 61 i 72, kamienny z 1811 roku.	B 483/74 24 IV 1974 województwo katowickie
13.	Bieruń Stary	Krzyż przydrożny na skrzyżowaniu ulic Łysinowej i Marcina, kamienny, barokowo – ludowy z pierwszej ćwierci XIX w.	B 484/74, 24 IV 1974 woj. katowickie
14.	Bieruń Stary	Krzyż przydrożny pod lasem, niedaleko szosy do Łędzin, kamienny, z pierwszej ćwierci XIX wieku.	B 485/74, 24 IV 1974 woj. katowickie

Źródło: Rejestr zabytków woj. śląskiego

Znacznie większą liczbę obiektów zabytkowych została zinwentaryzowana w ramach opracowywania Gminnego Programu Ochrony Zabytków. Łącznie zidentyfikowano w programie 232 obiektów o wartości zabytkowej, w tym 157 obiektów kubaturowych (tabela poniżej).

Tab. 29. Obiekty zabytkowe w Bieruniu

Dzielnica	Rodzaj zabytku				
	Obiekty kubaturowe	Mała architektura	Obiekty przemysłowe	Zielen zabytkowa	Zabytki ogółem
Bieruń Stary	106	22	22	4	154
Bieruń Nowy	23	2	8	3	36
Bijasowice	12	2		1	15
Czarnuchowice		2		2	4
Jajosty		2			2
Kopań	1	1			2
Ściernie	5	2			7
Zabrzeg	10	2			12
Miasto ogółem	157	35	30	10	232

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Gminnego Programu Ochrony Zabytków

Jedną z najcenniejszych wartości kulturowych Miasta jest zachowany średniowieczny układ urbanistyczny Bierunia Starego – z kwadratowym rynkiem, z którego narożników wychodzą pod

kątem prostym po dwie ulice. Zabudowę przyrynkową stanowi zespół jednopiętrowych kamienic z wyróżniającym się budynkiem ratusza. Po wschodniej stronie rynku usytuowany jest kościół parafialny św. Bartłomieja. Rynek w latach 2004-2005 został poddany renowacji. Bieruń kojarzony jest także z kultem św. Walentego – związanym z drewnianym kościołem z XVII wieku (położonym na Szlaku Architektury Drewnianej województwa śląskiego), przechowującym relikwie świętego i przyciągającym do Miasta pielgrzymów. Do słabo wykorzystanych potencjałów dziedzictwa kulturowego Miasta należy zaliczyć przede wszystkim zameczysko – Kopiec, położone na terenie prywatnym (z ograniczonym dostępem) oraz pozostałości po Wielkim Stawie Bieruńskim (w tym Grobla). Mniej dostrzeganym elementem dziedzictwa są także obiekty industrialne – m.in. dawny młyn przy ul. Warszawskiej czy zabudowania d. fabryki ERG, a także zabudowa dworca kolejowego w Bieruniu Nowym. W XX wieku degradacji uległy zespoły dworskie i towarzysząca im zabudowa folwarczna.

W granicach administracyjnych Bierunia zidentyfikowane zostały w cytowanym Programie następujące rodzaje zabudowy zabytkowej:

1. **Zespoły rezydencjonalno-parkowe** - w formie szczątkowej: zespół dworski w Bijasowicach, przy ulicy Jagiełły (XIX w.), zespół przy ul. Sadowej i ul. Barbórki 23, z początku XX w.
2. **Zabudowa folwarczna i budynki gospodarcze** – częściowo zachowana zabudowa folwarczna w Bijasowicach i zespole przy ul. Sadowej i Barbórki, dwie stodoły z połowy XIX w. przy ul. Jerzego, dawna obora (obecnie budynek gospodarczy) z lat 20 XX w. przy ul. Warszawskiej 393 oraz z podobnego okresu spichlerz, obora, stajnia, oficyna mieszkalna i chlewnia przy ul. Barbórki 23.
3. **Obiekty przemysłowe** – m. in. zespół zabudowy NITROERG, tartak oraz dawną fabryka papy firmy Landau i Schreih, zespół dworca kolejowego w Bieruniu Nowym, kilka wiaduktów i mostów kolejowych, spichlerz przy ul. Warszawskiej/Diamentowej, stacje transformatorowe. Jednym z najciekawszych zespołów przemysłowych są groble po dawnym Wielkim Stawie Bieruńskim i zespole stawów hodowlanych.
4. **Mieszkalne budownictwo patronackie** – pozostałość kolonii ruralistycznej - trzy budynki z przełomu XIX i XX w. przy ul. Sadowej.
5. **Obiekty sakralne** – kościoły: św. Walentego, św. Bartłomieja i Najświętszego Serca Pana Jezusa oraz domy parafialne i klasztor Sióstr Służebniczek przy ul. Bojszowskiej.
6. **Budynki użyteczności publicznej** – Ratusz na rynku Bierunia, obiekty przy ul. Chemików 119 i 131, Krakowskiej 20 i 36 (dawna karczma), Piastowskiej 1, Wawelskiej 22 i 35 oraz budynek piekarni przy ul. Hejnałowej 1.
7. **Kamienice** – kilkukondygnacyjna zabudowa rynku Starego Bierunia oraz ulic przyrynkowych.
8. **Budynki mieszkalne, jednorodzinne o charakterze małomiasteczkowym**, jednokondygnacyjne, z poddaszem, nakryte dachami dwuspadowymi; o skromnym detalu architektonicznym.
9. **Budynki wiejskie mieszkalno-gospodarcze** – o analogicznych formach, jak w typie powyżej, mieszkalne i gospodarcze
10. **Domy jednorodzinne o charakterze „małomiasteczkowym”**. Obiekty o bardziej urozmaiconych bryłach.
11. **Mieszkalne budynki neostylowe**. Obiekty o rzutach i bryłach prostych lub rozczłonkowanych, o dekoracji zaczerpniętej ze stylów historycznych wcześniejszych epok.

Ponadto w Bieruniu znajduje się liczna grupa zabytków małej architektury (krzyży, kapliczek przydrożnych różnych typów, figur etc.) oraz trzy zabytkowe cmentarze (rzymsko-katolickie przy ul. Krakowskiej i Budzyńskiej/Warszawskiej oraz

kirkut przy ul. Wita), a także zielen zabytkowa. Największa liczba zabytków zlokalizowana jest w Bieruniu Starym. Rozmieszczenie zabytków zilustrowano na

Ryc. 10.

Sfera techniczna

Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe, zamieszkiwanego przez niespełna 20 tys. osób, Bierunia to ponad 6,2 tys. mieszkań (Tab. 30). W ciągu dekady nastąpił nieznaczny 4% przyrost liczby mieszkań. Względny przyrost zasobu mieszkaniowego był w Bieruniu zbliżony do wskaźnika woj. śląskiego, niższy jednak niż w powiecie (6%), a zwłaszcza w sąsiednich Łęczynach, gdzie wynosił 7%. Liczba mieszkań w przeliczeniu na mieszkańca jest w Bieruniu wyższa niż w powiecie bieruńsko-łędzkim, niemniej pod względem zaopatrzenia w mieszkania powiat znacznie odstaje od standardów dla województwa. Poniżej przeciętnej wypada także miasto pod względem powierzchni mieszkalnej przypadającej na mieszkańca. Mieszkania w Bieruniu są jednak stosunkowo duże na tle regionu (tabela poniżej).

Tab. 30. Zasoby mieszkaniowe

Jednostka terytorialna	Mieszkania				Przeciętna powierzchnia użytkowa [m ²]			
	ogółem		na 1000 mieszk.		mieszkania		na mieszkańca	
	2004	2014	2004	2014	2004	2014	2004	2014
Bieruń	5 952	6 204	301,8	316,0	76,2	82,1	23,0	25,9
powiat bieruńsko-łędzki	17 009	17 972	304,7	305,6	83,2	92,6	25,3	28,3
woj. śląskie	1 667 320	1 731 008	354,7	377,5	65,9	70,2	23,4	26,5
Łęczyny	4 791	5 140	296,5	306,9	76,8	83,2	22,8	25,5
Pszczyna (miasto)	8 554	8 629	334,0	331,5	77,1	82,1	25,7	27,2
Łaziska Górne	7 664	8 062	349,0	359,6	64,2	69,9	22,4	25,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największe osiedla mieszkaniowe w Bieruniu znajdują się:

- W Bieruniu Nowym:
  1. osiedle przy ul. Węglowej,
  2. osiedle przy ul. Granitowej,
- W Bieruniu Starym:
  1. osiedle przy ul. Chemików (ERG),
  2. osiedle Homera

W poniższej tabeli zestawiono liczbę wspólnot mieszkaniowych na poszczególnych ulicach, wraz z liczbą mieszkańców, a także określeniem administratora budynków.

Tab. 31. Wspólnoty mieszkaniowe w Bieruniu

Administrator	Ulica	Liczba budynków	Liczba mieszkańców
Zakład Usługowo Handlowy Honorata, ul. Pokoju 106, 43-143 Łęczyny	Ogółem	63	4746
	Chemików	30	982
	Granitowa	12	1833
	Krakowska	1	8
	Królowej Jadwigi	1	6
	Słowackiego	1	17
	Sucharskiego	3	40
	Warszawska	4	438
	Węglowa	11	1422
Gmina Bieruń	Ogółem	22	288
	Warszawska	2	14
	Węglowa	1	7
	Adama	1	7

Administrator	Ulica	Liczba budynków	Liczba mieszkańców
	Bijasowicka	1	7
	Bojszowska	1	4
	Borowinowa	1	5
	Chemików	2	90
	Kamienna	1	5
	Mielęckiego	1	3
	Of. Oświęcimskich	1	3
	Rynek	1	15
	Spizowa	2	11
	Wawelska	3	64
	Wł. Jagiełły	4	53
	Eurodom Sp. z o.o., ul. Sobieskiego 3, 32-602 Oświęcim	Ogółem	6
Granitowa		3	435
Węglowa		3	232
Domex Halina Zajac, ul. Świętokrzyska 22/89, 41-608 Świętochłowice	Oświęcimska	1	385
F.G.K. GAZ-KOM Zakład Gazodynamiki Budynków Jakubik Krzysztof, ul. Kasprzaka 46, 41-303 Dąbrowa Górnicza	Homera	6	894
Wspólnota Mieszkaniowa Domy Polne 6, Bieruń	Domy Polne	1	19
Wspólnota Mieszkaniowa Domy Polne 8/9, Bieruń	Domy Polne	1	44
Wspólnota Mieszkaniowa nieruchomości przy ul. Chemików 113-115, Bieruń	Chemików	1	33
Wspólnota Mieszkaniowa Nieruchomości przy ul. Sadowej 1a, 1b, 1B/2Bieruń	Sadowa	1	37
Wspólnota Mieszkaniowa, ul. Mikołaja 14, Bieruń	Mikołaja	1	95
Ogółem		103	7208

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminy

Mieszkania w Bieruniu są na tle regionu dobrze zaopatrzone w podstawowe instalacje techniczne - z wyjątkiem gazu sieciowego. Prawie wszystkie mieszkania posiadają dostęp do wodociągu, nieco gorzej sytuacja wygląda w przypadku dostępu do ustępu splukiwanego i łazienki. Bez tych instalacji było w gminie (2013 r.) odpowiednio 73 (1,2%) i 149 mieszkań (2,4%). Niecałe 6% mieszkań nie posiadało centralnego ogrzewania. Stosunkowo niski był natomiast stopień gazyfikacji zasobów mieszkaniowych – tylko ponad połowa mieszkań ma dostęp do gazu sieciowego.

Tab. 32. Zaopatrzenie mieszkań w podstawowe instalacje (2013 r.)

Jednostka terytorialna	Odsetek mieszkań zaopatrzonych w:				
	wodociąg	ustęp splukiwany	łazienka	centralne ogrzewanie	gaz sieciowy
Bieruń	99,6	98,8	97,6	94,2	52,2
powiat bieruńsko-lędziński	99,5	98,7	97,1	89,1	52,1
woj. śląskie	98,7	95,3	93,7	81,2	64,7
Lędziny	99,9	99,2	97,5	82,4	64,2
Pszczyna (miasto)	99,7	99,4	98,4	88,3	90,3
Łaziska Górne	99,7	99,3	98,4	95,8	68,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

1. Zgodnie z inwentaryzacją dokonaną na potrzeby Programu gospodarki niskoemisyjnej (PGN), duży udział budynków mieszkaniowych w Bieruniu znajduje się w złym stanie technicznym i cechuje się niskim stopniem termomodernizacji. Większość budynków nie ma instalacji centralnego ogrzewania i zasilanych jest piecami, często o niskiej sprawności energetycznej i

wysokiej emisji zanieczyszczeń do powietrza. Źródłami ogrzewania mieszkań w Bieruniu są¹¹: Systemy ciepłownicze (produkujące ciepło w oparciu o węgiel kamienny, w szczególności miał węglowy): Zakładu Ciepłowniczego „Piast” Nadwiślańskiej Spółki Energetycznej Sp. z o.o.; firmy NITROERG S.A. oraz firmy Fenice Poland Sp. z o.o. Systemy ciepłownicze zaspokajają około 46% potrzeb grzewczych gminy.

2. Kotłownie lokalne (głównie na węgiel kamienny i gaz ziemny) zasilające bezpośrednio instalacje centralnego ogrzewania, ciepłej wody użytkowej, wentylacji oraz technologii obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów usługowych i przemysłowych. Lokalne kotłownie zaspokajają ok. 6% potrzeb grzewczych gminy.
3. Indywidualne systemy grzewcze – kotły, piece, paleniska domowe etc., wykorzystujące głównie węgiel kamienny lub jego pochodne (muły, floty itp.). W znacznej części budynków jednorodzinnych w Gminie dokonano w ramach programu PONE¹² wymiany kotłów i zainstalowane źródła OZE. Niestety, ze względu na wysokie ceny gazu, oleju opałowego oraz energii elektrycznej często inwestycja wymiany kotła nie wiąże się ze zmianą nośnika wykorzystywanego na potrzeby ogrzewania na bardziej ekologiczny. Indywidualne zasilanie zaspokaja około 48% potrzeb grzewczych mieszkańców gminy.

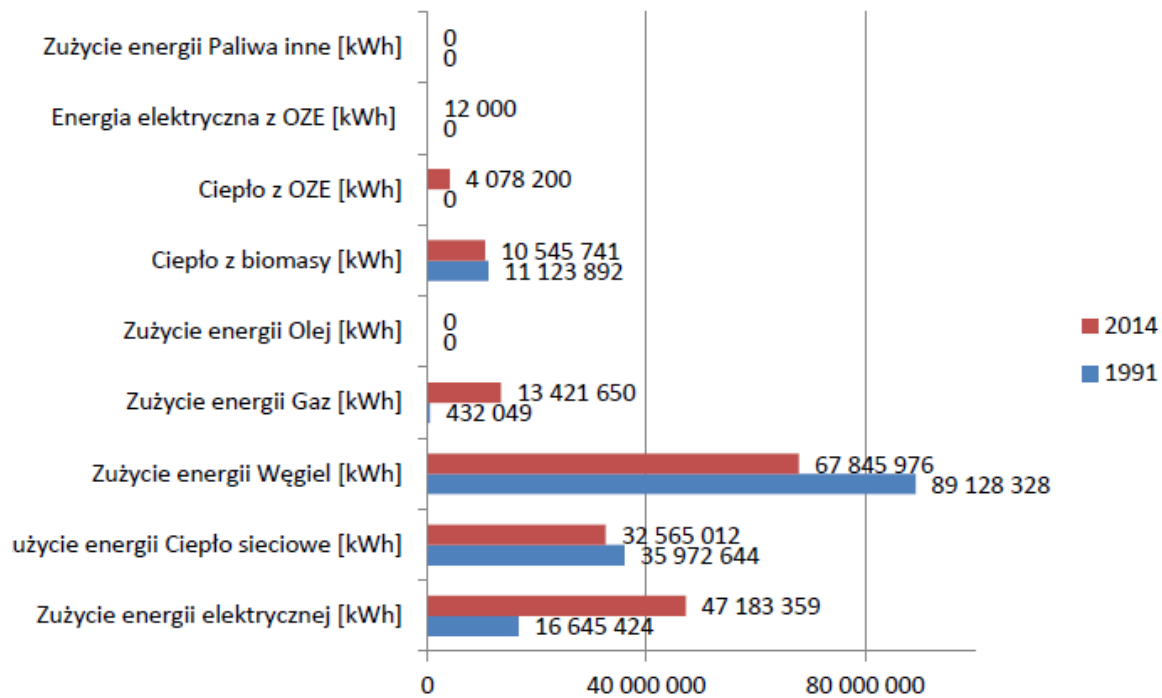
Wg PGN w latach 1991-2014 zaszły korzystne zmiany w strukturze wykorzystania energii w budynkach mieszkalnych – przejawiające się w znaczącym spadku udziału węgla w zużyciu energii w budynkach mieszkalnych. W celu ograniczenia niskiej emisji z indywidualnych systemów grzewczych Gmina Bieruń realizuje obecnie „Program ograniczenia emisji na terenie Miasta Bierunia – etap V – program pilotażowy KAWKA”, zakładający 164 inwestycje – montaż 80 kolektorów i modernizację 84 źródeł ciepła (w tym instalacja 4 pomp ciepła).¹³

---

¹¹ Na podstawie: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Bieruń, opracowanego przez Agencję Użytkowania i Poszanowania Energii Spółka z.o.o, 2015

¹² Program ograniczania niskiej emisji.

¹³ Uchwała nr IX/5/2013 Rady Miejskiej w Bieruniu z dnia 29 sierpnia 2013 r. w sprawie przyjęcia „Programu ograniczenia emisji na terenie Miasta Bierunia – etap V – program pilotażowy KAWKA”.

Ryc. 12. Porównanie struktury wykorzystania energii i paliw w 1991 i 2014 roku w budynkach mieszkalnych.

Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Bieruń

Zasób komunalny Gminy

Wg danych Gminy zasób komunalny (stan na 2015 r.) stanowią 324 mieszkania. Stan zasobu komunalnego nie uległ w ostatnich latach znaczącym zmianom ilościowym. Wg danych GUS w 2013 r. miasto dysponowało 325 mieszkaniami komunalnymi, w 2009 – 326. Znaczący wzrost nastąpił natomiast w przypadku lokali socjalnych – w 2009 r. Gmina posiadała tylko 13 takich lokali, w 2013 – 48, obecnie – 49. Pod względem liczby mieszkań komunalnych na 10 tys. mieszkańców Bieruń, z wskaźnikiem 166 mieszkań/10 tys. ludności znacząco odstaje od średniej dla województwa śląskiego, wynoszącą 395 mieszkań/10 tys., wyższą wartością wskaźnika charakteryzuje się też Pszczyna (217). Niższymi wartościami tego wskaźnika cechują się natomiast Łaziska Górne (121), Lędziny (68), a także cały powiat bieruńsko-lędziński (86).

Stan zasobu mieszkaniowego w Bieruniu, ze względu na wiek i stopień zużycia technicznego zabudowy, został przez Wydział Gospodarki Komunalnej Urzędu Miejskiego oceniony jako średni. Łączne potrzeby remontowe w budynkach komunalnych w najbliższych latach oszacowano na ponad 6 mln zł (tabela poniżej).

Tab. 33. Potrzeby remontowe w budynkach komunalnych

Adres obiektu	Potrzeby remontowe	Kwota [tys. zł]
Rynek 17	kompleksowe zagospodarowanie, remont wewnętrzny, elewacja	1 000
Spizowa/Wylotowa	modernizacja kompleksowa	1 700
Chemików 139	termomodernizacja budynku, remont dachu, wymiana okien	800
Warszawska 396	termomodernizacja budynku	300
Warszawska 292	zagospodarowanie powierzchni po przedszkolu, termomodernizacja	1 000
Wawelska 26	termomodernizacja, remont dachu i klatki schodowej	600
Wawelska 31	termomodernizacja, remont dachu i klatki schodowej	800
Ogółem	-	6 200

Źródło: Wydział Gospodarki Komunalnej Urzędu Miejskiego

Mieszkania komunalne są wyraźnie skoncentrowane w dwóch obszarach Bierunia – tj. os. Homera i os. Chemików, gdzie znajduje się ponad 73% zasobów komunalnego Gminy (Ryc. 6). Także w tych rejonach, a zwłaszcza na os. Homera (26 lokali) skoncentrowane są mieszkania socjalne.

Ryc. 13. Rozmieszczenie mieszkań komunalnych w Bieruniu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu Miejskiego

Spoleczne aspekty mieszkalnictwa

Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę, mającym na celu dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Pomoc ta przysługuje najbiedniejszym mieszkańcom gminy w przypadkach ściśle określonych przez przepisy ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych. Aby otrzymać dodatek mieszkaniowy, osoby ubiegające się o jego przyznanie muszą spełniać łącznie trzy warunki:

- posiadać tytuł prawny do lokalu,
- posiadać dochód w wysokości określonej w ustawie,
- posiadać mieszkanie o powierzchni określonej w ustawie.

Liczba dodatków mieszkaniowych w Bieruniu spadła w stosunku do 2005 r., niemniej po 2010 r. wykazuje tendencję wzrostową¹⁴. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców liczba dodatków jest ponad trzykrotnie niższa od średniej wojewódzkiej, niższa także od Pszczyny, a zwłaszcza Łazisk Górnych jednak wyższa niż w powiecie czy sąsiednich Łędzinach (tabela poniżej).

Tab. 34. Dodatki mieszkaniowe

Jednostka terytorialna	ogółem			na tys. mieszk.		
	2005	2010	2013	2005	2010	2013
Bieruń	2508	936	1015	128	47	52
powiat bieruńsko-łędzki	4487	1721	1894	80	30	32
woj. śląskie	1373325	774152	764836	293	167	166
Łędziny	1367	538	603	85	33	36

¹⁴ Na liczbę przyznawanych dodatków znaczący wpływ ma wysokość ustawowego progu dochodowego.

Jednostka terytorialna	ogółem			na tys. mieszk.		
	2005	2010	2013	2005	2010	2013
Pszczyna (miasto)	4416	1614	2077	172	62	80
Łaziska Górne	4574	3462	3259	208	156	145

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W ostatnich latach znacząco zmieniała się struktura przyznawanych dodatków ze względu na rodzaj własności lokalu. O ile w 2005 r. zdecydowanie dominowały dodatki w zasobach wspólnot mieszkaniowych to w ostatnich latach wzrosła liczba oraz odsetek dodatków przyznawanych w zasobach komunalnych (tabela poniżej).

Tab. 35. Przyznane dodatki mieszkaniowe wg własności lokalu

Przyznane świadczenia	Rok	Liczba	Odsetek
w zasobie gminnym	2005	402	16,0
	2010	360	38,5
	2013	426	42,0
w zasobie wspólnot mieszkaniowych	2005	2094	83,5
	2010	576	61,5
	2013	589	58,0
w zasobie prywatnym	2005	12	0,5
	2010	0	0,0
	2013	0	0,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

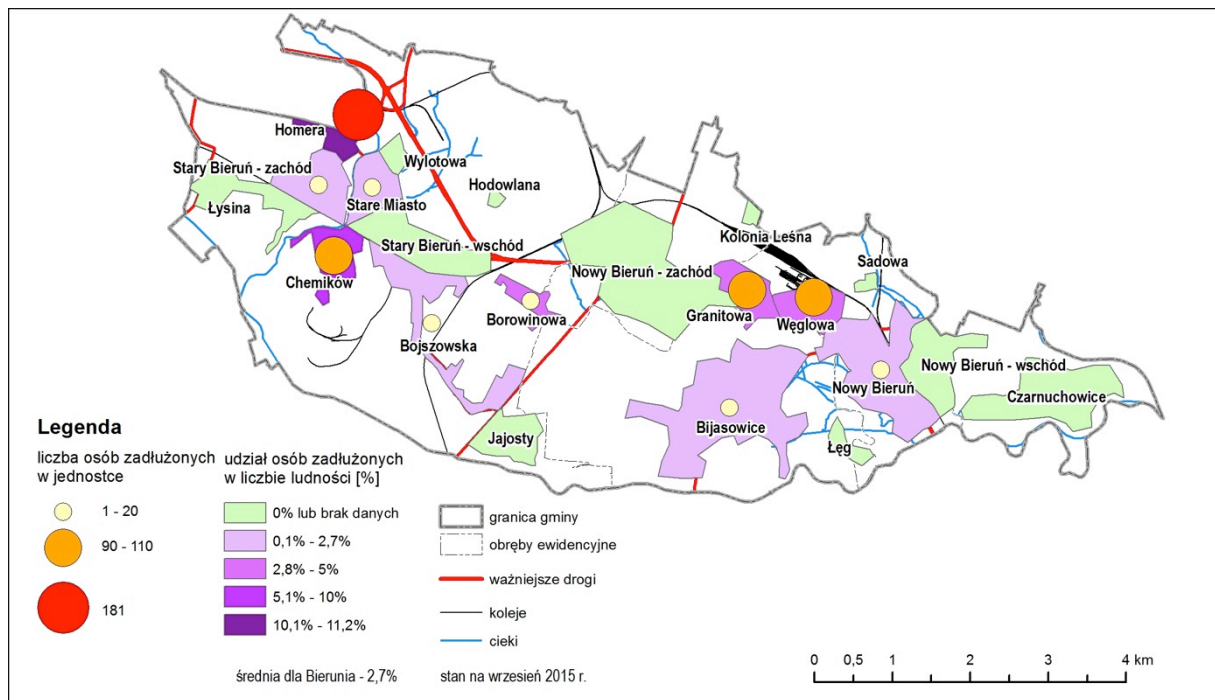
Niepokojącym zjawiskiem jest wysoki na tle regionu odsetek zadłużonych mieszkań komunalnych w zasobach gminnych – zwłaszcza mieszkań zadłużonych powyżej 3 miesiące. W 2013 r. prawie połowa mieszkań komunalnych miała zaległości czynszowe powyżej 3 miesięcy. Warto jednak zauważyć, iż na tle regionu i miast w sąsiedztwie są to zaległości o stosunkowo niewielkiej kwocie (tabela poniżej).

Tab. 36. Zaległości w opłatach za mieszkanie w zasobach gminnych

Jednostka terytorialna	Mieszkania zadłużone				Wysokość zaległości			
	ogółem		powyżej 3 miesiące		ogółem		powyżej 3 miesiące	
	2007	2013	2007	2013	2007	2013	2007	2013
Bieruń	liczba zadłużonych mieszkań				ogółem [tys. zł]			
	190	195	109	157	407,0	115,0	356,0	95,0
	udział zadłużonych mieszk. w zasobie komunalnym [%]				na mieszkanie [zł]			
	61,5	59,8	35,3	48,2	2142	590	3266	605
powiat bieruńsko-lędzki	49,6	51,8	26,8	43,5	1657	1004	2652	1092
woj. śląskie	45,1	42,2	20,7	21,4	1001	1473	1773	2359
Lędziny	51,7	42,5	28,4	42,5	468	2038	727	2038
Pszczyna (miasto)	62,9	65,5	43,7	48,1	1153	3539	1279	4729
Łaziska Górne	34,0	41,7	26,9	29,9	2513	1522	2523	1679

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największa liczba zadłużonych osób zamieszkuje duże osiedla mieszkaniowe (Ryc. 7) – zarówno w Nowym Bieruniu (Granitowa, Węglowa) jak i w Starym Bieruniu (Homera i Oświęcimska, Chemików). W stosunku do liczby ludności zdecydowanie największy jest udział zadłużonych osób na os. Homera (ponad 10%), wysoki, przekraczający 5% - na os. Chemików.

Ryc. 14. Zadłużenie mieszkań - wg ulic

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej Urzędu Miejskiego

Stosunkowo wysoka jest w Bieruniu liczba eksmisji z lokali komunalnych – w 2013 r. toczyły się, zostały orzeczone lub wykonane łącznie 23 eksmisje. W przeliczeniu na liczbę mieszkańców jest to wartość porównywalna do województwa, jednak wyższa niż przeciętna w powiecie i okolicznych miastach (poza Pszczyną).

Tab. 37. Postępowania eksmisyjne (mieszkania komunalne)

Jednostka terytorialna	Toczące się postępowania eksmisyjne, orzeczone przez sąd i wykonane eksmisje					
	liczba		na 10 tys. mieszkańców		na 100 mieszkań komunalnych	
	2007	2013	2007	2013	2007	2013
Bieruń	17	23	8,7	11,7	5,5	7,1
powiat bieruńsko-łędzki	27	26	4,8	4,4	4,7	5,2
woj. śląskie	3322	5212	7,1	11,3	1,6	2,9
Łędziny	10	2	6,1	1,2	8,6	1,8
Pszczyna (miasto)	25	46	9,8	17,7	4,0	8,1
Łaziska Górne	0	8	0,0	3,6	0,0	3,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza kluczowych czynników związanych z procesem rewitalizacji w Bieruniu

Czynniki wynikające z dokumentów planistycznych gminy

Z przedstawionej wyżej analizy powiązań wyłaniają się następujące problemy związane z procesami szeroko rozumianej rewitalizacji:

- występowanie na terenie gminy szkód górniczych związanych z eksploatacyjną działalnością kopalni - m.in. degradacja i deformacja terenu, wstrząsy, niska jakość życia mieszkańców (co zostało wykazane w Strategii Rozwoju Miasta: Bieruń 2020, Aktualizacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Bierunia (SUiKZP), Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bieruń na lata 2014 - 2020);
- zanieczyszczenie środowiska (na co wskazuje: Strategia Rozwoju Miasta: Bieruń 2020, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bieruń na lata 2014 - 2020, Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Bierunia na lata 2014 - 2017 z perspektywą na lata 2018-2021, Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Bierunia na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021, Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Bieruń);
- zagrożenie powodziowe (zawarte w: Aktualizacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Bierunia (SUiKZP), Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bieruń na lata 2014-2020, Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Bierunia na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021);
- zanieczyszczenie powietrza (wskazywane w: Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Bierunia na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021, Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Bieruń);
- zanieczyszczenie gleb (ujęte w: Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Bierunia na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021);
- niedostateczne eksponowanie walorów przyrodniczych i historycznych miasta (ujęte w: Strategii Rozwoju Miasta: Bieruń 2020);
- brak infrastruktury o charakterze rekreacyjnym, turystycznym, sportowym (na co wskazuje: Strategia Rozwoju Miasta: Bieruń 2020);
- problemy demograficzne (wykazane w: Aktualizacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Bierunia (SUiKZP);
- niedostateczne zabezpieczenie osób starszych, brak infrastruktury dedykowanej seniorom (na co wskazuje: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bieruń na lata 2014-2020);
- emigracja osób młodych z wyższym wykształceniem (na co wskazuje: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bieruń na lata 2014-2020);
- niski poziom przedsiębiorczości społeczności lokalnej (zawarte w: Strategii Rozwoju Miasta: Bieruń 2020);
- bezrobocie, zubożenie społeczności (ubóstwo) (ujęte w: Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bieruń na lata 2014-2020);
- alkoholizm (wskazane w: Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bieruń na lata 2014-2020);
- problem uzależnień (wykazany w: Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2015, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bieruń na lata 2014-2020);
- problemy mieszkaniowe (określone w: Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bieruń na lata 2014-2020);
- niewykorzystanie potencjału drzemiącego w organizacjach pozarządowych i kapitału społecznego (wykazane w: Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bieruń na lata 2014-2020);
- niska atrakcyjność subcentrów miejskich jako miejsc spędzania czasu wolnego (na co wskazuje Strategia Rozwoju Miasta: Bieruń 2020);

- problemy związane z bezpieczeństwem na terenie miasta i jego utrzymaniem (zawarte w: Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bieruń na lata 2014-2020)
- brak integracji działań wszystkich instytucji oraz niedostatecznie informowanie mieszkańców o działaniach przez nie prowadzone (zawarte w: Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Bieruń na lata 2014-2020);
- problemy w zakresie gospodarki odpadami (wykazane w: Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Bierunia na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021);
- niski standard świadczenia usług transportu publicznego (wykazane w: Strategii Rozwoju Miasta: Bieruń 2020).

Czynniki wynikające z dokonanej analizy danych

Przedstawiona powyżej analiza danych wskazuje, że Bieruń jest miastem, którego na tle innych ośrodków, nie dotyczą znaczące problemy społeczne i gospodarcze, choć wyraźne są symptomy, że w następnych latach sytuacja może ulec pogorszeniu. Do najważniejszych wniosków zaliczyć należy:

- niekorzystny trend w zmianach ludności Miasta, wobec stosunkowo wysokiego wskaźnika przyrostu naturalnego, za sprawą ujemnego salda migracji;
- trend wskazujący na starzenie się (choć nie z takim nasileniem jak w regionie) społeczności lokalnej;
- przeciętną liczbę organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, nie dorównującą średniej wojewódzkiej;
- zwiększanie się liczby interwencji Policji w najbardziej zagrożonych rejonach Miasta;
- charakter lokalnej gospodarki, opartej na funkcjonowaniu kilku ważnych przedsiębiorstw i jednocześnie przemysłu o niepewnej koniunkturze (przemysł wydobywczy, motoryzacyjny), przy niskim poziomie przedsiębiorczości i niskim udziale osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz niewielkim udziale sektora usług w lokalnej gospodarce;
- problemy środowiskowe (zanieczyszczenie powietrza, wód, gleby) wynikające z lokalizacji miasta zarówno w korytarzach transportowych, jak i w otoczeniu terenów eksploatacji złóż;
- dużą skalę zadłużenia mieszkań komunalnych oraz stosunkowo wysoką liczbę eksmisji z lokali komunalnych;
- strukturę bezrobocia długotrwałego – z niepokojącą przewagą osób młodych oraz z dużym udziałem osób z wyższym wykształceniem;
- niewykorzystanie potencjału miasta, w postaci dziedzictwa kulturowego oraz bogactwa naturalnego i położenia geograficznego;
- struktura miasta wyrastająca z historycznych podziałów (Stary Bieruń, Nowy Bieruń, włączenie gminy w granice Tychów), która stymulować może tworzenie się enklaw obszarów marginalizowanych społecznie, gospodarczo (np. os. Homera).

Czynniki wynikające z przeprowadzonych konsultacji społecznych

Do przedstawionych wyżej danych o charakterze głównie ilościowym warto dołączyć najważniejsze wnioski z badań przeprowadzonych w ramach konsultacji społecznych¹⁵. Szczegółowy raport stanowi załącznik do Programu, w tym miejscu podkreślić należy wyłaniające się z opinii Mieszkańców, następujące problemy miasta:

- brak odpowiedniego zabezpieczenia osób starszych, w tym infrastruktury im dedykowanej;
- brak poczucia bezpieczeństwa w niektórych rejonach miasta (Analiza ankiet wykazała, że za najniebezpieczniejsze miejsce w mieście uznaje się osiedle Homera. Uczestnicy zogniskowanego wywiadu grupowego wskazywali także na tereny należące do PKP);

---

¹⁵ Przyjęta metoda i szczegółowe wyniki konsultacji społecznych na etapie diagnozy miasta i delimitacji obszaru rewitalizacji zawarte są w załączniku do Programu Rewitalizacji – Raport z konsultacji społecznych.

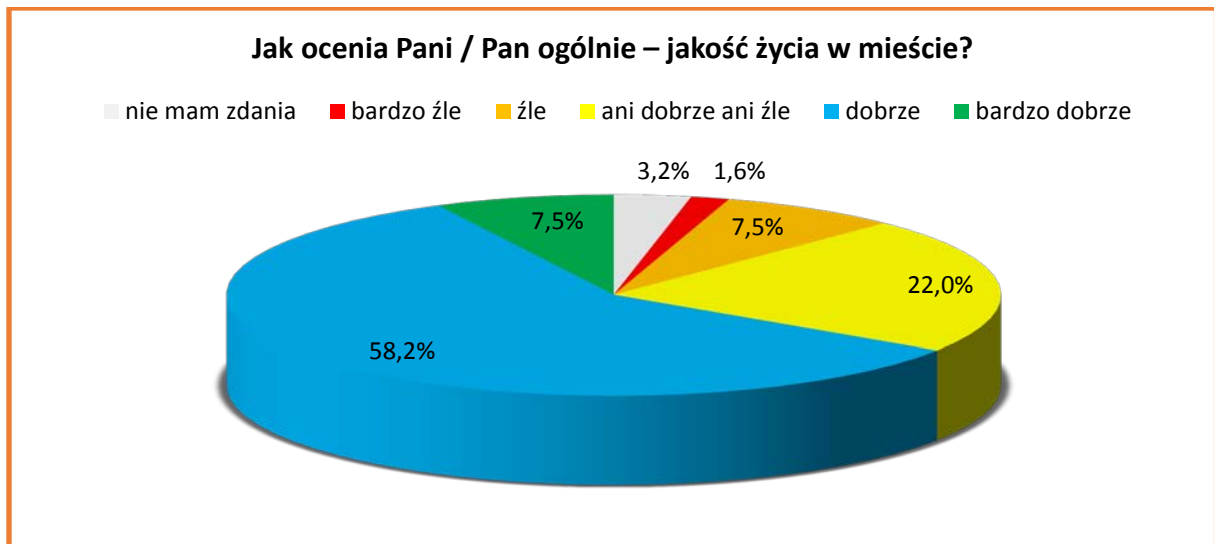
- zdegradowanie terenu i uciążliwości życia mieszkańców, wywołane działalnością kopalni;
- uznanie za najbardziej problemowe terenów: Paciorek oraz osiedla Homera i Chemików (w opinii uczestników zogniskowanego wywiadu grupowego);
- zagrożenia powodziowe na terenie gminy;
- brak należytych działań na rzecz zabytków, ochrony miejsc będących dziedzictwem historycznym;
- brak miejsc do rekreacji, terenów zielonych, parkowych, nienależyte zagospodarowanie potencjalnych terenów rekreacyjnych;
- problemy tożsamościowe bierunian;
- niewyjaśniony stan prawny niektórych gruntów i nieruchomości na linii Bieruń-Tychy;
- negatywne przekonania dotyczące osiedla Homera, utrwalone w świadomości mieszkańców miasta;
- negatywne oceny ankietowanych związane z dostępnością miejsc pracy w mieście.

Uznać można, że we wszystkich kategoriach problemowych uwzględnionych w konsultacjach społecznych, pojawiają się dwa obszary Miasta: osiedle Homera i osiedle Chemików. Mieszkańcy wskazują także na problem terenów kolejowych i pokolejowych, w tym Dworzec Bieruń Nowy. Także obiekty „punktowe” wskazywane do rewitalizacji często zlokalizowane są na obszarach ww. osiedli.

W ramce poniżej przedstawiono syntetyczne wskazania dotyczące obszarów problemowych i propozycji działań.

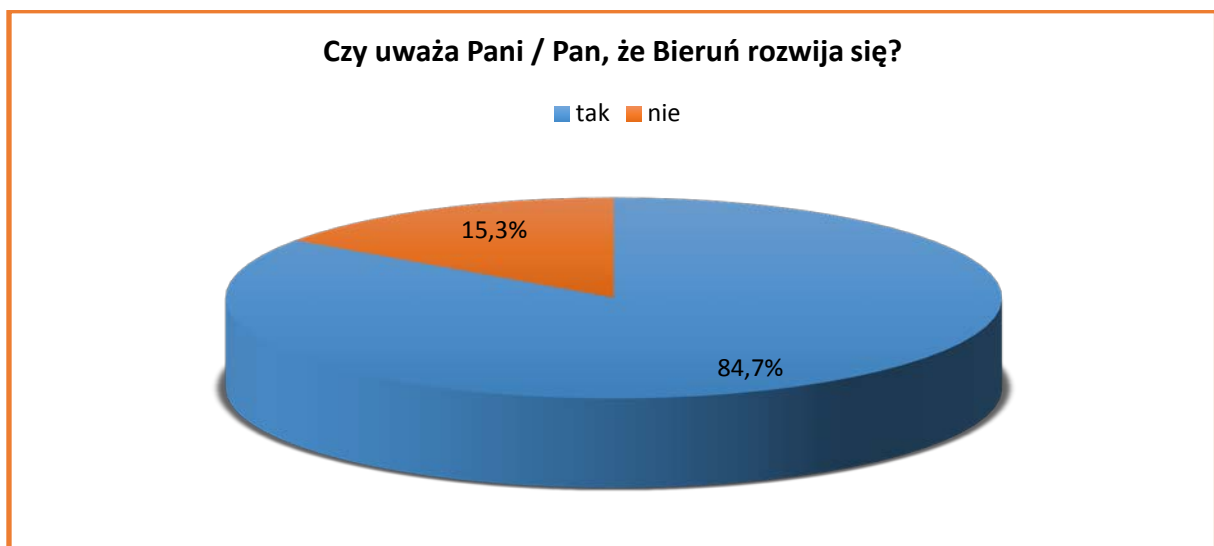
Dla obszaru niebezpiecznego najczęściej wskazywano osiedle Homera (151). Ilość odpowiedzi udzielonych w tej kategorii - 269, ilość wskazań - 351. Jako pomysł na teren niebezpieczny uznano poprawę bezpieczeństwa (145 głosów). Suma odpowiedzi w tej kategorii pomysłu – 182.
Dla obszaru uważanego za zaniedbany najczęściej wskazywano osiedle Homera (69). Ilość odpowiedzi udzielonych w tej kategorii - 269, ilość wskazań - 309. Jako pomysł na teren zaniedbany uznano działania na rzecz dbałości o czystość miasta (35). Suma odpowiedzi w tej kategorii pomysłu – 172.
Najczęściej jako obszar biedny wskazywano osiedle Homera (75). Ilość odpowiedzi udzielonych w tej kategorii - 166, ilość wskazań - 166. Jako pomysł na teren biedny uznano wzmożenie działań w sferze społecznej (63). Suma odpowiedzi w tej kategorii pomysłu – 93.
Jako obszar zamieszkały przez osoby starsze najczęściej wskazywano osiedle Chemików (91). Ilość odpowiedzi udzielonych w tej kategorii - 152, ilość wskazań - 125. Jako działanie pomysł/inwestycję dla terenu zamieszkałego przez osoby starsze uznano działania na rzecz seniorów takie jak budowa domu spokojnej starości czy dziennego domu pobytu (74). Suma odpowiedzi w tej kategorii pomysłu – 85.
Dla obszaru wymagającego zagospodarowania najczęściej wskazywano na osiedle Chemików (72). Ilość odpowiedzi udzielonych w tej kategorii – 265, ilość wskazań – 335. Jako pomysł dla obszaru wymagającego zagospodarowania uznano budowę sklepów wielko powierzchniowych, marketów (46). Suma odpowiedzi w tej kategorii pomysłu – 193.
Jako obszar zanieczyszczony najczęściej wskazywano na osiedle Chemików (47). Ilość odpowiedzi udzielonych w tej kategorii – 233, ilość wskazań – 260. Jako pomysł dla obszaru zanieczyszczonego uznano zwiększenie dbałości o czystość miasta (62). Suma odpowiedzi w tej kategorii pomysłu – 149.
Obiektem wymagającym interwencji , najczęściej wskazywanym przez ankietowanych, okazał się Dworzec PKP w Bieruniu Nowym (36). Ilość wskazań dla tej kategorii – 218.

Diagnoza w zakresie danych ilościowych ukazuje Bieruń jako miasto w dobrej kondycji, posiadające niezbędną infrastrukturę techniczną, społeczną i gospodarczą dla rozwoju. Potwierdziły to oceny mieszkańców dotyczące ogólnej jakości życia w mieście. Spośród wielu elementów oceny (całościowe wyniki zawiera załącznik: Raport z konsultacji społecznych), poniżej przedstawiono odpowiedzi na dwa ogólne pytania o kondycję miasta:

Ryc. 15 Ogólna ocena jakości życia w Bieruniu (ankiety)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu z konsultacji społecznych; odsetek wskazań, 100%=386

Ryc. 16 Czy Bieruń rozwija się? (ankiety)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu z konsultacji społecznych; odsetek wskazań, 100%=386

Wyniki badań prowadzonych w ramach konsultacji społecznych wskazują na następujące potencjały Bierunia:

- dobrze rozwinięta baza sportowa, edukacyjna, kulturalna;
- wysokie uprzemysłowienie terenu, duża ilość zakładów pracy, dzięki czemu powiat bieruńsko-łędziński notuje wyjątkowo niskie wskaźniki bezrobocia w skali kraju;
- dobra lokalizacja Bierunia, blisko dużych ośrodków miejskich;
- Bieruń stanowi dobre miejsce do osiedlania się dla rodzin, dlatego przybywa nowych mieszkańców;
- potencjał wizerunkowy Rynku w Bieruniu Starym oraz rekreacyjny do zagospodarowania – Zalew Łysina;
- aktywność ludzi starszych, m.in. w ramach Uniwersytetu III Wieku;
- aktywność młodzieży, m.in. działalność świetlicy na os. Homera.

Tereny i obiekty decydujące wg ankietowanych o potencjale Miasta zamieszczono wg liczby wskazań w tabeli poniżej.

Tab. 38 Tereny i obiekty stanowiące potencjał miasta – wyniki konsultacji społecznych (ankiety)

Obszar/miejsce	Ilość wskazań
Wizytówka miasta	
Rynek	207
Kościół pw. św. Walentego	53
Obiekty sportowe na terenie miasta	21
Zalew Łysina i tereny wokół niego	13
Szyb i tereny kopalni Piast	7
Miejsce z pozytywną atmosferą	
Rynek	67
Zalew Łysina i tereny wokół niego	37
Obiekty sportowe na terenie miasta	21
Skate Park	14
Bijasowice	7
Plac Zabaw	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet, ogólna liczba ankiet=386

Rozmieszczenie wskazań uczestników badania ankietowego oraz grupowego wywiadu pogłębionego przedstawiono także na mapach, stanowiących załączniki do niniejszego dokumentu.

Zasięg przestrzenny obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji

Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu **koncentracji negatywnych zjawisk społecznych**, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim **ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk**:

- 1) **gospodarczych** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) **środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) **przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) **technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Zgodnie z ustawą wyznaczenie obszaru zdegradowanego powinno być poprzedzone analizą z wykorzystaniem obiektywnych i weryfikowalnych mierników i metod badawczych dostosowanych do lokalnych uwarunkowań.

Granice obszaru zdegradowanego zostały wyznaczone na podstawie analizy dostępnych danych o zjawiskach kryzysowych w Mieście, udostępnionych przez Urząd Miasta Bierunia i inne podmioty publiczne działające na terenie Miasta tj. danych o strukturze demograficznej, pomocy społecznej, bezrobociu (w tym długotrwałym) oraz zadłużeniu mieszkań. Ze względu na znaczny stopień agregacji danych (do ulic) wskaźniki odnoszące się do zjawisk kryzysowych zostały przedstawione na mapach w odniesieniu do, stosunkowo dużych, jednostek, wyznaczonych z uwzględnieniem waloryzacji urbanistycznej zawartej w SUiKZP, obejmujących w miarę możliwości wszystkie punkty adresowe z danej ulicy. Wyniki analiz zostały przedstawione na mapach. Uwzględniono także dane dotyczące przestępczości przekazane przez Policję – których lokalizacja została przekazana w formie opisowej.

Drugim źródłem danych wykorzystanych w celu delimitacji obszarów zdegradowanych, dotyczących waloryzacji problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej była ankieta skierowana do mieszkańców, w której część pytań posiadała odniesienie przestrzenne: mieszkańcy byli pytani o lokalizacje miejsc – w ich opinii: niebezpiecznych, zaniedbanych, biednych, wymagających zagospodarowania i zanieczyszczonych, a także o miejsca stanowiące wizytówkę miasta i miejsca z pozytywną atmosferą. Mapy prezentujące wyniki ankiet stanowią załącznik do opracowania. Pytano także o miejsca zamieszkiwane przez osoby starsze.

Obszary zdegradowane i obszar rewitalizacji wraz z uzasadnieniem wyboru obszarów

Zarówno analiza danych statystycznych, jak i wyników ankiety wskazuje dwa główne obszary problemowe w Bieruniu – os. Chemików i os. Homera. Charakteryzują się one zarówno dużym natężeniem zjawisk kryzysowych jak i były zdecydowanie najczęściej wskazywane przez mieszkańców. W Tab. 39 zestawiono podstawowe wskaźniki opisujące degradację społeczną tych obszarów. Ponadto obszary te charakteryzują się degradacją

Tab. 39. Wskaźniki degradacji dla os. Chemików i Homera

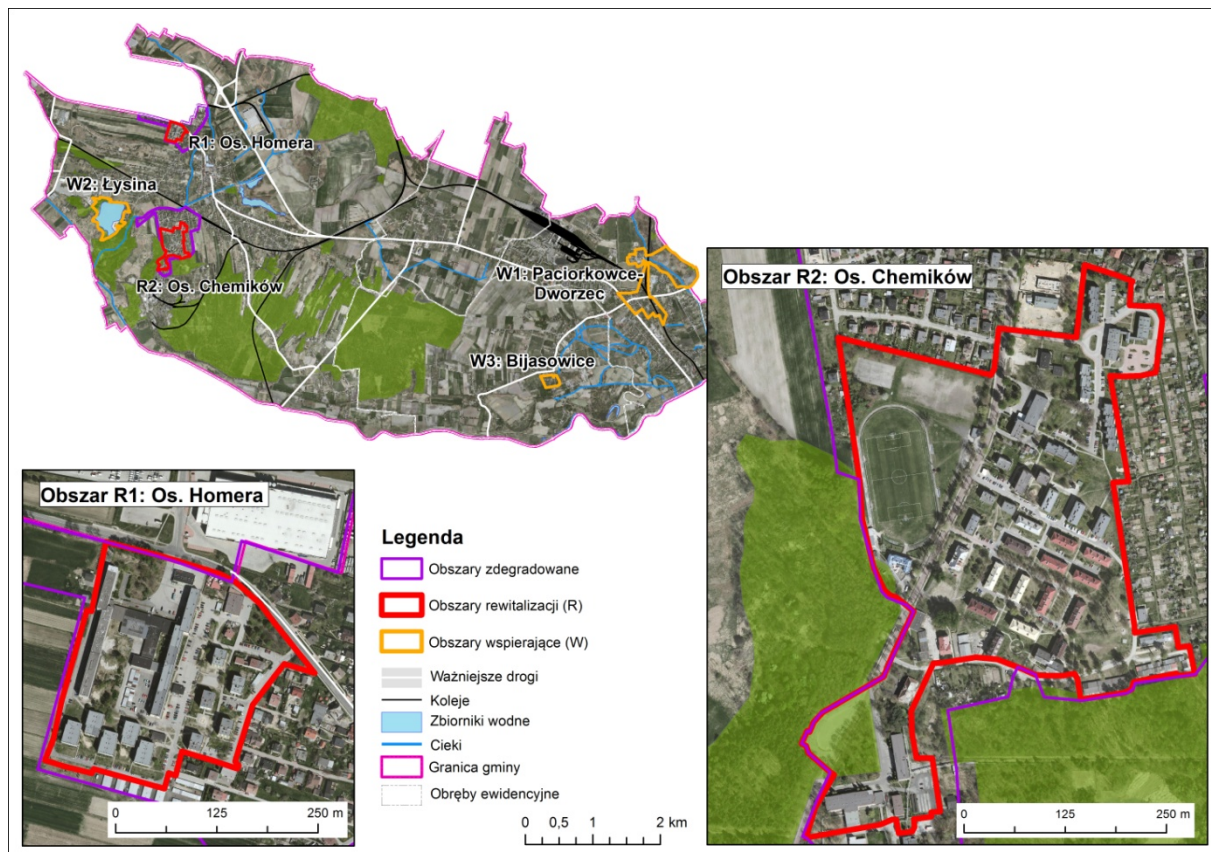
Zjawisko	Wskaźnik	os. Chemików	os. Homera	Miasto
Dane statystyczne				
Starzenie się społeczeństwa	Odsetek osób w wieku powyżej 65 lat (2015) [%]	15,1	4,9	10,7
Poziom bezrobocia	Udział osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym (2015) [%]	2,9	2,3	2,2
	Udział osób bezrobotnych długotrwale w liczbie osób w wieku produkcyjnym (2015) [%]	1,2	1,0	0,8
Ubóstwo	udział klientów MOPS w ludności [%]	4,7	5,3	2,6
Zadłużenie mieszkań	udział osób zadłużonych w liczbie ludności [%]	5,4	11,1	2,7
Dane ankietowe				
Miejsca zaniedbane	odsetek wskazań	26,8	23,2	100,0
	pozycja pod względem liczby wskazań	1	2	-
Miejsca wymagające zagospodarowania	odsetek wskazań	23,0	7,2	100,0
	pozycja pod względem liczby wskazań	1	4	-
Miejsca zanieczyszczone	odsetek wskazań	21,5	9,1	100,0
	pozycja pod względem liczby wskazań	1	4	-
Miejsca biedne	odsetek wskazań	42,8	45,2	100,0
	pozycja pod względem liczby wskazań	2	1	-
Miejsca niebezpieczne	odsetek wskazań	29,3	46,0	100,0
	pozycja pod względem liczby wskazań	2	1	-

Źródło: Opracowanie własne

Obszary rewitalizacji zostały wyznaczone w obrębie obszarów zdegradowanych, na podstawie analizy urbanistycznej obszaru z uwzględnieniem podziałów katastralnych. Szczegółowe granice obszarów zostały wyznaczone na podstawie zasięgu wielomieszkaniowej zabudowy wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Poniższa mapa przedstawia obszary zdegradowane oraz obszary rewitalizacji Miasta Bierunia, których granice zostały wyznaczone na podstawie przedstawionych powyżej analiz i określenia zasięgu występowania zjawisk kryzysowych.

Ryc. 17. Obszary rewitalizacji Miasta Bierunia

Źródło: opracowanie własne

Charakterystyka obszaru rewitalizacji

Powierzchnia obszaru rewitalizacji wynosi 22,3 ha, co stanowi jedynie 0,55% powierzchni miasta. Znacznie większy jest jednak udział mieszkańców zamieszkujących obszar rewitalizacji w ludności Bierunia – stanowią oni 12,1%. Wynika to ze znacznie większej gęstości zaludnienia obszaru w stosunku do średniej gęstości zaludnienia w mieście (Tab. 40).

Tab. 40. Powierzchnia i ludność obszaru rewitalizacji

Wskaźnik	Powierzchnia		Ludność		Gęstość zaludnienia	
	[ha]	miasto= 100 [%]	osób	miasto= 100 [%]	[os./ha]	miasto= 100 [%]
Obszary rewitalizacji ogółem, w tym:	22,3	0,55	2 324	12,1	104	2201,3
Obszar R1: Os. Homera	6,0	0,15	1 255	6,5	209	4418,2
Obszar R2: Os. Chemików	16,3	0,40	1 069	5,6	66	1385,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Bieruniu

Obszar rewitalizacji składa się z dwóch podobszarów:

1. Obszar R1: Os. Homera – obejmuje osiedle mieszkaniowe w północnej części Bierunia Starego, przy granicy z Tychami (przyłączone do Bierunia w 2000 r.), zamieszkiwane przez ponad 1,2 tys. osób. zabudowa osiedla składa się z kilkupiętrowych bloków mieszkalnych. Na terenie osiedla zlokalizowana jest prawie połowa mieszkań komunalnych w Gminie. Osiedle charakteryzuje się najwyższym w Bieruniu poziomem bezrobocia długotrwałego oraz zasięgu pomocy społecznej. Należy także do miejsc o najniższym poziomie bezpieczeństwa – co potwierdzają zarówno dane z Policji jak i wyniki ankiet. Osiedle charakteryzuje się także

bardzo niskim poziomem aktywności społecznej¹⁶ W ankiecie wskazywano także na brak infrastruktury sportowej na osiedlu i konieczność remontu hali sportowej przy świetlicy środowiskowej.

2. Obszar R2: Os. Chemików – obejmuje osiedle mieszkaniowe w sąsiedztwie zakładów ERG. Jest to obszar zabudowy wielorodzinnej, kilkukondygnacyjną, pochodzącą z okresu międzywojennego i późniejszą. Znajduje się tu największa, po os. Homera liczba mieszkań komunalnych w Bieruniu. Obszar ten cechuje się bardzo wysokim, na tle Miasta, odsetkiem osób bezrobotnych długotrwale, a także korzystających z pomocy społecznej. Cechą wyróżniającą os. Chemików jest najwyższy, przekraczający 15% odsetek osób starszych w ogóle mieszkańców¹⁷. Na terenie osiedla znajdują się, poza budynkami mieszkalnymi, obiekty usługowe, stadion, a także nieużytkowany dawny hotel pracowniczy. Wśród problemów dotyczących osiedle wskazywano także w ankiecie niską jakość przestrzeni publicznych oraz brak miejsc parkingowych. Do obszaru rewitalizacji włączono też niezabudowany teren przemysłowy (aktualnie – przystanku autobusowego) w związku z tym, że w przyszłości planowane są tam działania, które przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym na terenie Miasta Bierunia.

---

¹⁶ Wg *Strategii rozwiązywania problemów społecznych Bierunia* frekwencja wyborcza na osiedlu należy do najniższych w województwie.

¹⁷ Zostało to również wskazane w ankiecie.

Spis tabel

Tab. 1. Dynamika liczby ludności w Bieruniu na tle innych jednostek terytorialnych	5
Tab. 2. Wskaźnik przyrostu naturalnego i saldo migracji	6
Tab. 3. Struktura wiekowa ludności - odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym	6
Tab. 4. Wskaźniki obciążenia demograficznego	6
Tab. 5. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci	8
Tab. 6. Bezrobocie długotrwałe (powyżej 12 miesięcy)	9
Tab. 7. Odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym	10
Tab. 8. Odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym	10
Tab. 9. Struktura bezrobocia - wiek i wykształcenie bezrobotnych (wrzesień 2015 r.)	11
Tab. 10. Struktura bezrobocia długotrwałego - wiek bezrobotnych (wrzesień 2015 r.)	11
Tab. 11. Powody przyznawania pomocy	11
Tab. 12. Korzystający z pomocy społecznej	12
Tab. 13. Stowarzyszenia i fundacje (łącznie) zarejestrowane w rejestrze REGON	13
Tab. 14. Fundacje i stowarzyszenia działające w Bieruniu	14
Tab. 15. Liczba przestępstw stwierdzonych w 2014 r.	15
Tab. 16. Dynamika liczby przestępstw w Bieruniu	15
Tab. 17. Dynamika liczby wykroczeń w Bieruniu	15
Tab. 18. Dynamika przestępstw w najbardziej zagrożonych rejonach Bierunia	15
Tab. 19. Dynamika interwencji w najbardziej zagrożonych rejonach Bierunia	16
Tab. 20. Podmioty gospodarcze	16
Tab. 21. Struktura wielkościowa podmiotów gospodarczych	17
Tab. 22. Pracujący w podmiotach gospodarczych zatrudniających 10 i więcej osób	17
Tab. 23. Struktura branżowa podmiotów gospodarczych	18
Tab. 24. Pracujący wg wybranych sekcji PKD (2013 r.) w podmiotach zatrudniających powyżej 9 osób. .	19
Tab. 25. Tereny zieleni urządzonej i lasy w Bieruniu (2014 r.)	23
Tab. 26. Tereny zieleni - wskaźniki (2014 r.)	23
Tab. 27. Struktura użytkowania terenu	26
Tab. 28. Obiekty wpisane do rejestru zabytków	29
Tab. 29. Obiekty zabytkowe w Bieruniu	30
Tab. 30. Zasoby mieszkaniowe	32
Tab. 31. Wspólnoty mieszkaniowe w Bieruniu	32
Tab. 32. Zaopatrzenie mieszkań w podstawowe instalacje (2013 r.)	33
Tab. 33. Potrzeby remontowe w budynkach komunalnych	35
Tab. 34. Dodatki mieszkaniowe	36
Tab. 35. Przyznane dodatki mieszkaniowe wg własności lokalu	37
Tab. 36. Zaległości w opłatach za mieszkanie w zasobach gminnych	37
Tab. 37. Postępowania eksmisyjne (mieszkania komunalne)	38
Tab. 38. Tereny i obiekty stanowiące potencjał miasta – wyniki konsultacji społecznych (ankiety)	43
Tab. 39. Wskaźniki degradacji dla os. Chemików i Homera	45
Tab. 40. Powierzchnia i ludność obszaru rewitalizacji	46

Spis rycin

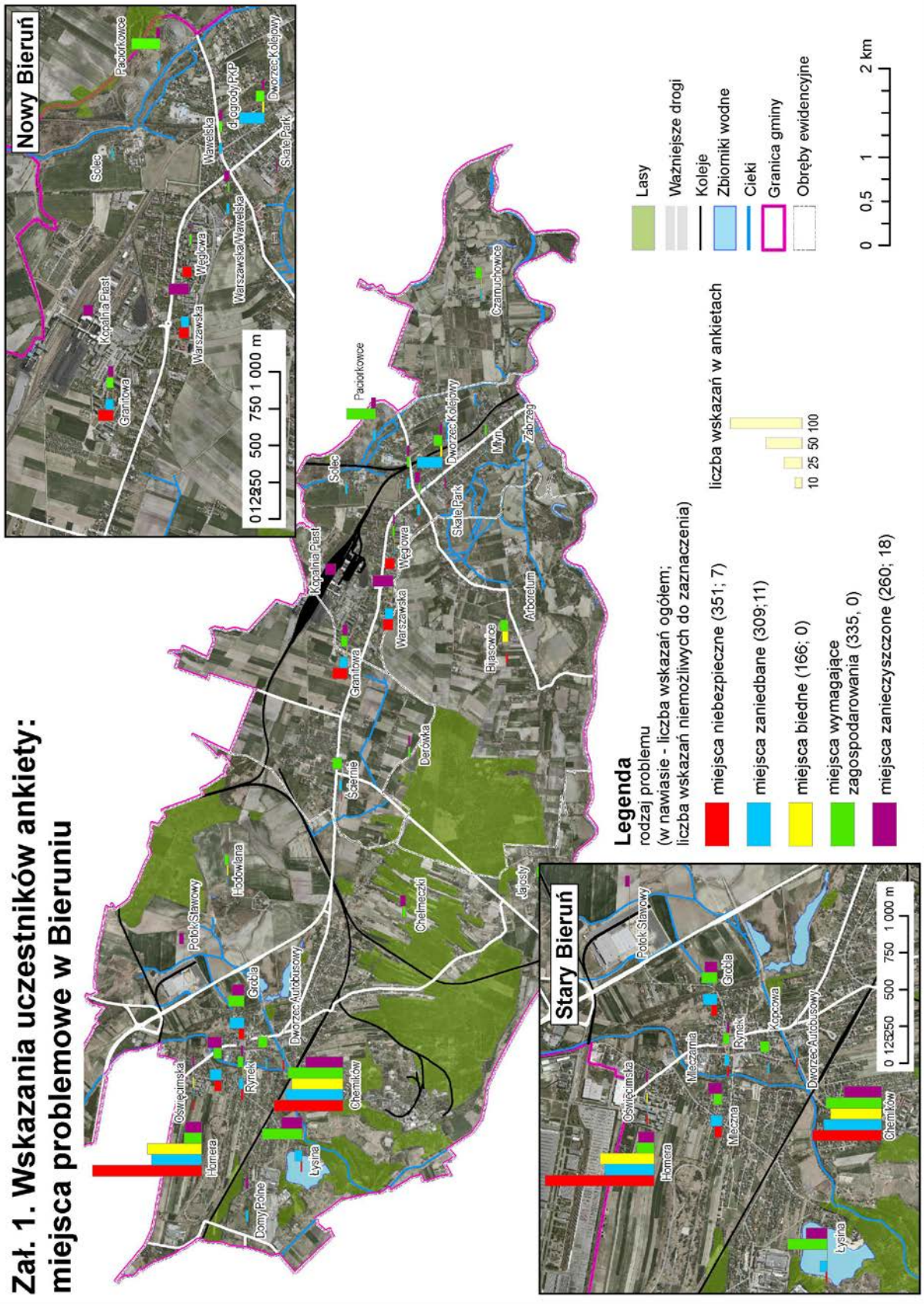
Ryc. 1. Liczba ludności i gęstość zaludnienia	5
Ryc. 2. Udział osób starszych w ludności	7
Ryc. 3. Liczba wskazań na pytanie w ankiecie - miejsca gdzie mieszkają ludzie starsi	7
Ryc. 4. Dynamika liczby zarejestrowanych bezrobotnych w Bieruniu w latach 2005-2014	8
Ryc. 5. Poziom bezrobocia	9
Ryc. 6. Bezrobocie długotrwałe	10
Ryc. 7. Powody przyznawania pomocy w latach 2012-2014	12
Ryc. 8. Zasięg pomocy społecznej	13
Ryc. 9. Wpływ działalności górnictwa na lata 2010-2020	21
Ryc. 10. Walory przyrodnicze i kulturowe Bierunia. Źródło: Opracowanie własne. Ortofotomapa: <i>geoportal.gov.pl</i>	24
Ryc. 11. Struktura urbanistyczna Bierunia – waloryzacja	26
Ryc. 12. Porównanie struktury wykorzystania energii i paliw w 1991 i 2014 roku w budynkach mieszkalnych	35
Ryc. 13. Rozmieszczenie mieszkań komunalnych w Bieruniu	36
Ryc. 14. Zadłużenie mieszkań - wg ulic	38
Ryc. 15. Ogólna ocena jakości życia w Bieruniu (ankiety)	42
Ryc. 16. Czy Bieruń rozwija się? (ankiety)	42
Ryc. 17. Obszary rewitalizacji Miasta Bierunia	46

Załączniki:

1. Załączniki graficzne:
  - 1.1. Załącznik 1. Wskazania uczestników ankiety – miejsca problemowe w Bieruniu.
  - 1.2. Załącznik 2. Wskazania uczestników ankiety – miejsca stanowiące potencjał Bierunia
  - 1.3. Załącznik 3. Wskazania uczestników grupowego wywiadu pogłębionego z legendą
2. Rysunek Obszaru Zdegradowanego i Obszaru Rewitalizacji Osiedla Homera
3. Rysunek Obszaru Zdegradowanego i Obszaru Rewitalizacji Osiedla Chemików

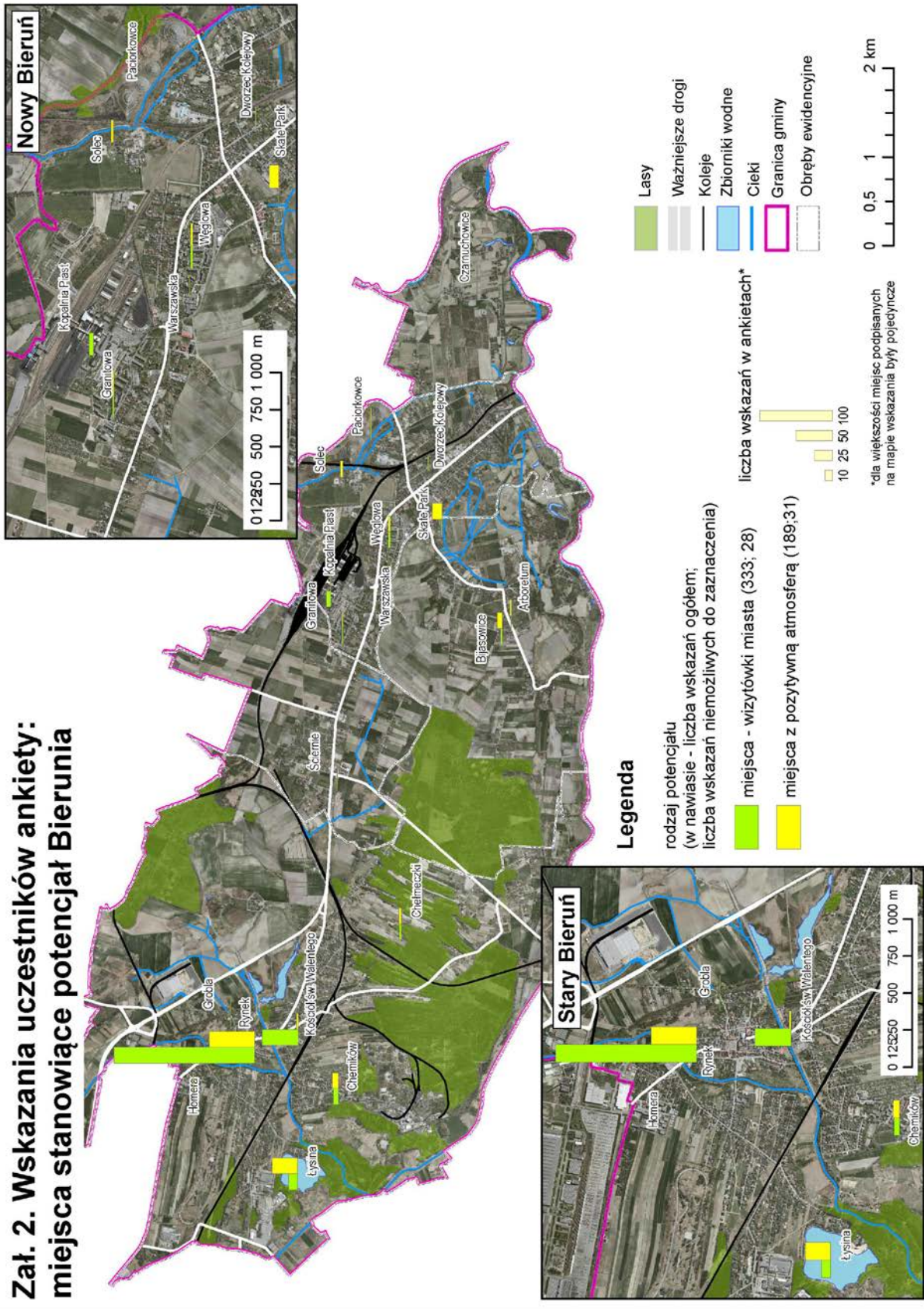

Załącznik 1. Wskazania uczestników ankiety: miejsca problemowe w Bieruniu

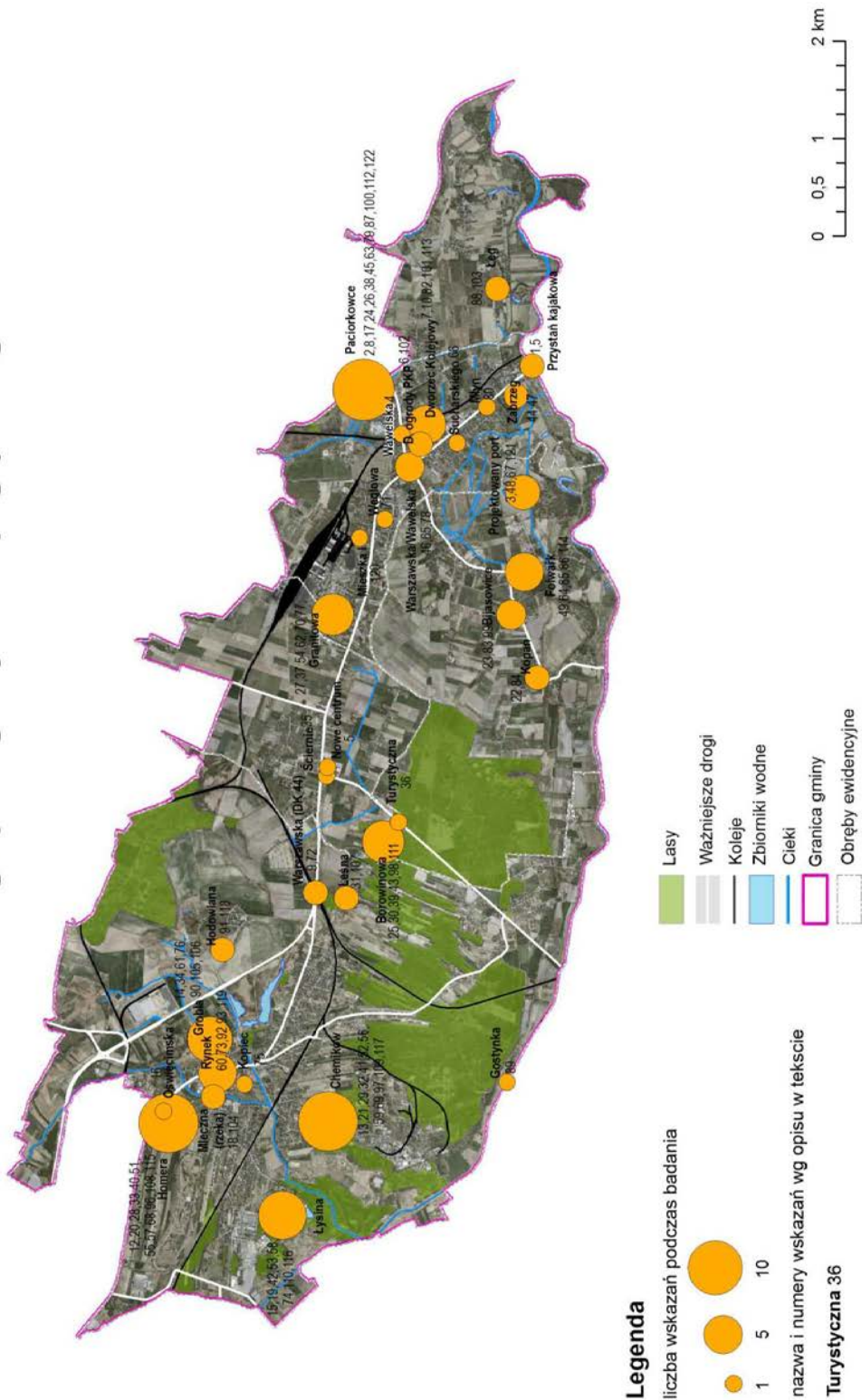

Załącznik 2. Wskazania uczestników ankiety: miejsca stanowiące potencjał Bierunia

Zał. 3. Wskazania uczestników grupowego wywiadu pogłębionego

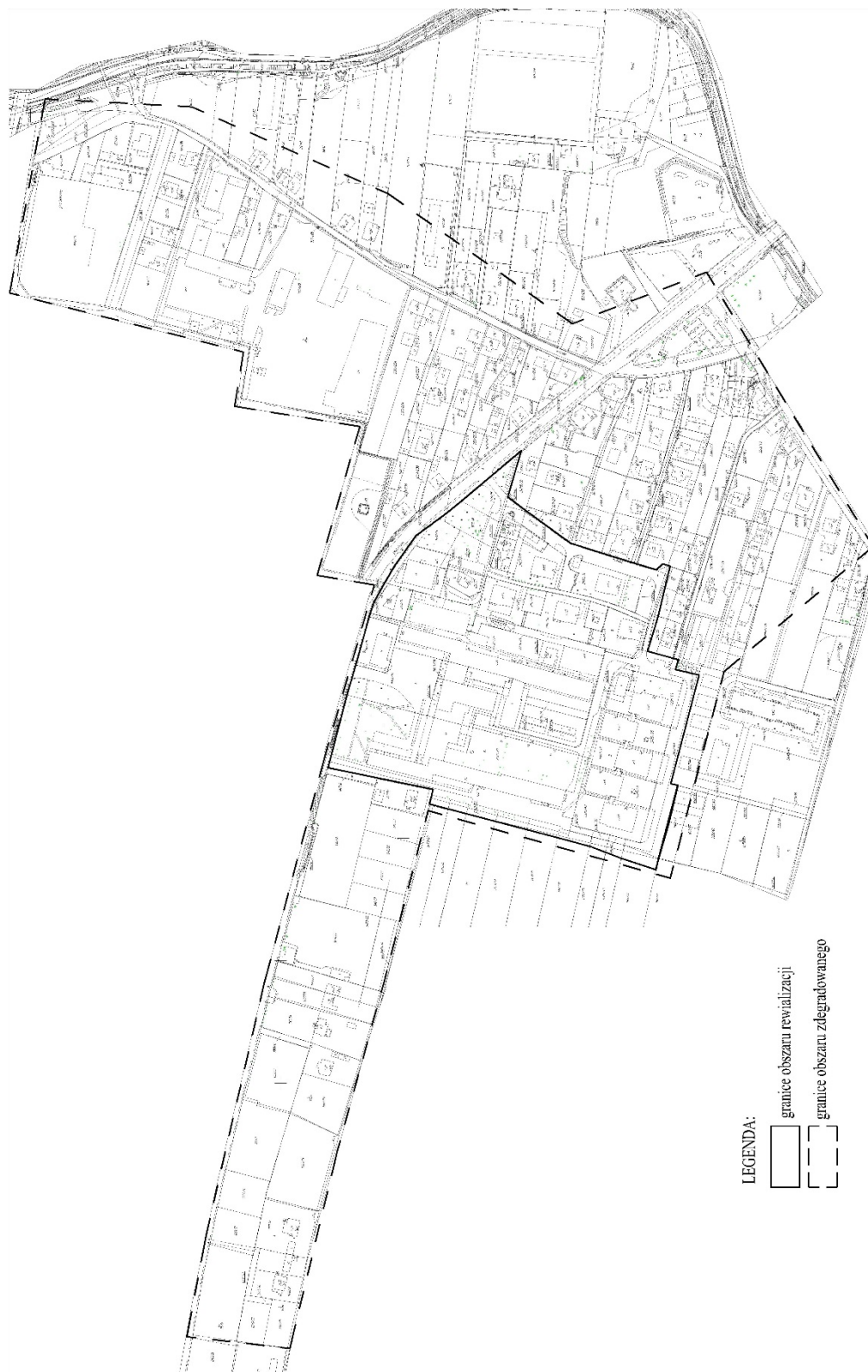
Nr na mapie	Opis (wskazanie podczas grupowego wywiadu pogłębionego)
1	Teren byłej przystani kajakowej na Wiśle - godny rewitalizacji ze względu na turystykę - podniesienie atrakcyjności Bierunia
2	Przygotowanie terenu pod potencjalnych inwestorów w kierunku wybranym przez gminę Bieruń np. Ścieżki rowerowe, las, tereny ścieżek zdrowia - atrakcyjność Bierunia
3	Teren rozpoczętego portu na Wiśle i zdegradowanego - do rewitalizacji
4	Przejazd kolejowy w ciągu ul. Wawelskiej (droga wojewódzka 934) powoduje korkowanie Bierunia nowego
5	Planowane i rozpoczęte centrum połączonego Bierunia Nowego i Starogo. Jako element integracji tych miejscowości
6	Tereny po dawnym ogrodnictwie PKP, działkach pracowników PKP
7	Budynek dawnego dworca PKP
8	Tereny w okolicach Chelmu Śląskiego, przy drodze wojewódzkiej 934 Lzw. Paciorekowiec oraz wokół istniejące stawy
9	Ciąg komunikacyjny w godzinach szczytu na drodze krajowej 44 i wojewódzkiej 934, korki rozpoczynają się od skrzyżowania drogi 931 i 44. Zmiana przejazdu kolejowego
10	Potencjał w usprawnieniu komunikacji kolejowej. Dworzec Bieruń Stary, Dworzec Nowy Bieruń
11	Brak dobrej i elastycznie zorganizowanej komunikacji zarówno samochodowej autobusowej i kolejowej
12	Sala gimnastyczna do zagospodarowania przy świetlicy Środowiskowej na os. Homera
13	Ul. Chemików 139 mieszkania socjalne
14	Ciąg grobli, teren zielony, dziki - możliwość powstania ścieżek spacerowych
15	Powstanie kompleksu rekreacyjnego na Łysinie
16	W sąsiedztwie os. Homera - Łąki przy ul. Oświęcimskiej pod rekreację, wypoczynek
17	Paciorekowiec pod wypoczynek i rekreację
18	Brak opisu
19	Łysina
20	Os. Homera
21	Os. Chemików
22	Kopań
23	Bijasowice
24	Kopce
25	Dom seniora (wsparcie rodzin)
26	Zagospodarowanie paciorkowców
27	Ekrany wyszujące od kopalni - od ul. Granitowej i mieszka i
28	Os. Homera
29	Os. Chemików - lokale socjalne
30	Dom spokojnej starości
31	Plac zabaw
32	Lokale socjalne
33	Rozbudowa hali sportowej
34	Szkody górnicze, teren do przeznaczenia rekreacyjnego
35	Brak kanalizacji deszczowej, nie doświetlenie i brak oświetlenia

Nr na mapie	Opis (wskazanie podczas grupowego wywiadu pogłębionego)
36	Tereny zbeigradwane przez szkody górnicze
37	Ekranu wycozające
38	Zagospodarowanie paciorkowców
39	Dom seniora
40	Os. Homera
41	Os. Chemików - lokale socjalne
42	Lysina
43	Brak opisu
44	Brak opisu
45	Utworzenie terenu rekreacyjnego
46	Pomieszczenie parku (?), miejsce przebywania bezdomnych
47	Zagrożenie powodziowe
48	Zagrożenie powodziowe, utworzenie zbiornika relacyjnego
49	Utworzenie świetlicy z dawnego zespołu rdwercznego
50	Mozliwość regulacji rzeki Wisły, utworzenie przystani kajakowej, uatrakcyjnienie terenu
51	Os. Homera
52	Ul. Chemików 139 budynek socjalny
53	Lysina
54	Ekranu - granitowa
55	Remont hali sportowej i stworzenie malej infrastruktury rekreacyjnej na skwerku przy sklepie ABC
56	Sworzeni traktu komunikacyjnego pomiędzy ul. Chemików a ul. Wrzesniową i okolicznymi
57	Brak opisu
58	Brak opisu
59	Brak opisu
60	Brak opisu
61	Brak opisu
62	Brak opisu
63	Brak opisu
64	Brak opisu
65	Brak opisu
66	Brak opisu
67	Brak opisu
68	Os. Homera - brak infrastruktury sportowo-rekreacyjnej
69	Osiedla mieszkaniowe gdzie występuje brak miejsc parkingowych - wpływ na bezpieczeństwo pieszych
70	Osiedla mieszkaniowe gdzie występuje brak miejsc parkingowych - wpływ na bezpieczeństwo pieszych

Nr na mapie	Opis (wskazanie podczas grupowego wywiadu pogłębionego)
71	Osiedla mieszkaniowe gdzie występuje brak miejsc parkingowych - wpływ na bezpieczeństwo pieszych
72	Droga DK 44 - zagrożenie jakie występuje na drodze np. skażenie chemiczne, poważny wypadek powoduje zablokowanie ruchu i brak możliwości objazdu
73	Starcówka - Bieruń Stary - reorganizacja ruchu drogowego lub wyeliminowanie go z centrum miasta
74	Zagospodarowanie zbiornika Łysina jako kąpieliska miejskiego z odpowiednią infrastrukturą socjalną
75	Teren zieleni za Kopcem brak ścieżki, chodnika powoduje słabe wyeksponowanie jednego z najstarszych zabytków Bierunia - ul. Kopcowa
76	Teren Grobli Bieruń do zagospodarowania jako atrakcyjny teren zielony z wykorzystaniem wędkarskim zbiorników
77	Zdegradowane boisko szkolne - Bieruń ul. Granitowa
78	Skwerek na tzw. "namroczyźnie" [??] Ładna fontanna zupełnie nie wyeksponowana, skrzyżowanie Warszawska/Wawelska
79	Rewitalizacja terenu Paciołkowców ul. Wawelska z wykorzystaniem przez wędkarzy do celów sportowych
80	Stary młyn zbożowy Bieruń ul. Warszawska do wykorzystania jako kompleks restauracyjny, muzealny
81	Trasy rowerowe na wałach przeciwpowodziowych rzek Wisły, Gontyni, Przemszy, wrócić do pierwotnej koncepcji budowy Wislanej Trasy Rowerowej
82	Dworzec kolejowy PKP w Bieruniu Nowym ul. Ofiar Oświęcimskich, zaniechany do wykorzystania jako budynek ogólnodostępny
83	Brak oświetlenia łączników ulic: Bijasowicka, Lipcowa, Wł. Jagielly, K... [??]
84	Brak parkingu przy m[?]/skok, samochody parkują na boisku szkolnym, kopian ul. Bijasowicka
85	Kompleks folwarczyny z zaniechanym dworkiem, budynkami folwarczyni, starą stajnią książeczą, Bijasowice ul. Wł. Jagielly, można wykorzystać na muzeum - dworek, świetlicę - stara stajnia, bliskość parku miejskiego uatrakcyjni dwukrotnie ten teren
86	Dworek w Bijasowicach
87	Paciołkowce
88	Łęg
89	Dolina Gostynki - ścieżka walami
90	Grobel i tereny przyłęgłe
91	Staw były - zbiorniki retencyjne po obniżeniu terenu
92	Planty wokół starówki
93	Starówka - rewitalizacja
94	Dom spokojnej starości
95	Bieruński Szlak Historyczny - uruchomić
96	Kryzys
97	Kryzys
98	Kryzys
99	Powódź
100	Kryzys/interwencja punktowa
101	Kryzys/interwencja punktowa
102	Kryzys/interwencja punktowa
103	Zagrożenie powodziowe
104	Miejsca do pilnego zagospodarowania zieleni/rekreacja

Nr na mapie	Opis (wskazanie podczas grupowego wywiadu pogłębionego)
105	Miejsca do pilnego zagospodarowania zieleni/rekreacja
106	Miejsca do pilnego zagospodarowania zieleni/rekreacja
107	Ul. Borowinowa początek do zagospodarowania na plac zabaw na spotkania młodzieży spotkania mieszkańców. Znajdują się tam dwie działki urzędu miasta ba terenie działek znajdują się dęby ponad 100 letnie w kształcie dwóch alei
108	Homera
109	Chemików
110	Łysina
111	Mieszkania socjalne
112	Paciofkowce
113	Dworzec PKP
114	Zabudowania dworskie
115	Remont hali gimnastycznej; termomodernizacja budynków - ale inne podejście bo bledne wspólnoty mieszkaniowe; rozbudowa zieleni urzędowej
116	Wyższczenie dna - pozostały obiekty żelbetonowe po Kopalni piasku; zagospodarowanie wg projektu - obiekt znany bo czysta woda, plażowicze z okolicy nawet z Bielska-Białej, Katowic; zagospodarowanie zbiornika wodnego oraz terenów wokół, razem z parkingami i gastronomią (nowe miejsca pracy)
117	Termomodernizacja budynków - bledne wspólnoty, organizacja terenów zielonych urządzonych, nowa nawierzchnia dróg i chodników
118	Tereny przy ul. Hodowlanej - zagospodarowanie, tereny zielone i zbiornik wodny
119	Tereny przy Rynku - ul. Wycłowa i ks. Trochy, poprawa nawierzchni dróg i chodników, budowa muzeum miejskiego
120	Tereny przy ul. Mieszka I, zagospodarowanie nieużytków na tereny zielone lub plac, dla psów lub garaże
121	Rewitalizacja terenów pi byłej rozpoczętej budowie portu srodadowego (okres rzaków Gaerka) - zgodnie z posiadanym planem zagospodarowania i projektu; dokończyć budowę akwenu wodnego szerokiego zastosowania - wg posiadanego projektu
122	Dokończenie budowy parku miejskiego - zgodnie z projektem (b. ciekawym). Tereny zielone sportowo-rekreacyjne. Przewidywany duży napływ ludzi. Powstać mogą usługi gastronomiczne (nowe miejsca pracy)

LEGENDA:

— granice obszaru rewitalizacji

- - - granice obszaru zdegradowanego

LEGENDA:

- granice obszaru rewitalizacji
- granice obszaru zdegradowanego